

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 140/21

Дата 12.05.2020 г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2015

1051 СОФИЯ, УЛ. "ТРИАДИЦА" № 2, ТЕЛ.: 8119 443, ФАКС: 988 44 05, WWW.MLSP.GOVERNMENT.BG

Изх. №: 11-55

12. 05. 2020

ДО

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
По к.д. № 3 от 2020 г.

На Ваш № 90КД/15.04.2020 г.

СТАНОВИЩЕ

НА МИНИСТЪРА НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 3/2020 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение на Конституционния съд от 15.04.2020 г. министърът на труда и социалната политика е конституиран като заинтересована страна по конституционно дело № 3/2020 г., образувано по искане на петдесет и четири народни представители от 44-тото Народно събрание на Република България за установяване на противоконституционност на чл. 1, чл. 2, чл. 3, ал. 1, чл. 5, чл. 6, чл. 7, чл. 11, ал. 2, чл. 12, чл. 13, ал. 2, чл. 14, чл. 15, чл. 17, чл. 23, чл. 26, чл. 29, чл. 31, чл. 41, чл. 48, чл. 50, чл. 57, чл. 61, чл. 63, чл. 64, чл. 65, чл. 74, чл. 81, чл. 82, чл. 87, чл. 88, чл. 91, чл. 95, чл. 96, чл. 100, чл. 102, чл. 103, чл. 104, чл. 116, чл. 120, чл. 121, чл. 136, ал. 3, чл. 137, чл. 143, чл. 144, чл. 169 и § 43 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за социалните услуги (обн., ДВ, бр. 24 от 2019 г., изм., бр. 101 от 2019 г.).

В искането на народните представители се твърди, че разпоредбите противоречат на Преамбюла, чл. 1, ал. 2 и 3; чл. 4; чл. 5; чл. 6, ал. 2; чл. 7; чл. 14; чл. 23; чл. 30, ал. 1; чл. 31, ал. 3; чл. 32, ал. 1; чл. 44, ал. 2; чл. 47, ал. 1 и ал. 5; чл. 51, ал. 1 и ал. 3; чл. 53, ал. 6; чл. 56; чл. 57, ал. 1 и ал. 2; чл. 60, ал. 1 и чл. 122, ал. 1 от Конституцията на Република България.

Считам искането на народните представители за неоснователно и необосновано поради следните съображения:

1. Относно твърдяното противоречие с Преамбюла, чл. 4, ал. 2, чл. 6 и чл. 51, ал. 1 и ал. 3 от Конституцията на Република България

Не може да бъде споделено твърдението в искането на народните представители за противоречие на оспорените от тях разпоредби на Закона за социалните услуги (ЗСУ) с конституционните принципи, прогласени в Преамбюла, чл. 4, ал. 2, чл. 6 и чл. 51, ал. 1 и ал. 3 от Конституцията на Република България. Аргументите и съображенията, с които те обосновават това свое твърдение, са неоснователни. До голяма степен те касаят действащото в момента законодателство, като разпоредби, които се прилагат вече между 10 и 18 години, се представят като въведени за първи път със ЗСУ. От сравнителен анализ между ЗСУ и действащото все още законодателство в областта на социалните услуги, основно в Закона за социално подпомагане (ЗСП), много ясно се вижда, че ЗСУ само надгражда съществуващата в момента система, а не я заличава. Основните положения и разпоредби, касаещи социалните услуги в ЗСП, се запазват в ЗСУ. Това са основни положения, чиято конституционосъобразност не е атакувана досега.

Законът за социалните услуги е специален закон, който урежда всички въпроси от значение за сектора на социалните услуги в Република България. С него се цели да се подобрят механизмите за планиране, финансиране, контрол и мониторинг на социалните услуги, както и да се повиши тяхното качество, ефективност и устойчивост. Сред основните цели на правната уредба съгласно **чл. 1, ал. 2 от ЗСУ** са гарантиране на равен достъп до социални услуги, отговарящи на индивидуалните потребности на лицата, гарантиране на качеството и ефективността на социалните услуги, гарантиране на правото на всяко лице на подкрепа за живот в домашна среда и в общността и насърчаване на интегрирания подход при осигуряването на подкрепа на лицата. Всички разпоредби на закона са подчинени на тези основни цели. Безспорно те са израз на общочовешките ценности, залегнали като неотменими права на българските граждани в Преамбюла на Конституцията на Република България, кореспондират с правата на личността, нейното достойнство и сигурност, издигнати във върховен принцип, както и са гаранция за развитието на България като демократична, правова и социална държава.

ЗСУ не е закон за социалното подпомагане. Възприетият в сегашното законодателство подход в ЗСП да се уреждат и социалните помощи и социалните услуги води до смесване на два концептуално различни социални инструмента. Социалните помощи са част от политиката за гарантиран минимален доход (предоставяне на средства за допълване или заместване на собствените доходи за задоволяване на основните жизнени потребности – пасивни мерки, част от системата на гарантираните минимални плащания), докато социалните услуги са базирани на концепцията за активни мерки за развитие, включващи превенция, преодоляване на определени дефицити, развитие на специфични умения и др. Поради посоченото съществено различие между двата инструмента дори и сега те са уредени по различен начин, макар и в рамките на един закон – ЗСП. Правоимащите лица не са идентични, начинът на ползване е различен, контролът е различен, редът за финансиране е различен, ролята на общините е различна (водеща при социалните услуги и липсваща при социалните помощи), оценката на потребностите е различна, няма зависимост между ползването на социални помощи и социални услуги и т.н. Социалните помощи са социални плащания, а социалните услуги са дейности, които по никакъв начин не са свързани с доходите на лицата и с осигуряване на финансова подкрепа. Същевременно

социалните услуги играят все по-важна роля за превенция на социалното изключване и създаване на социална компетентност, която позволява на хората да реализират самостоятелно своите права. Тази концептуална разлика между социалните помощи и социалните услуги доведе до отделянето и на правната материя и регламентирането им в два отделни нормативни акта. Опитът социалните услуги да се отъждествяват със социалните помощи/социалното подпомагане води до ограничено разбиране за ролята на тези услуги за хората, които ги ползват и мястото им в общата социална система.

В България съществуват редица форми на подкрепа, уредени в различни нормативни актове, всеки от които е специален закон, уреждащ отделен кръг обществени отношения. Такива са например ЗСП, Законът за семейни помощи за деца, Законът за закрила на детето (ЗЗДет), Законът за хората с увреждания, Кодексът за социално осигуряване и други. Това са специални закони, които регламентират отделни направления на социалната подкрепа, като същевременно част от тези закони обхващат и други сфери, извън социалната подкрепа. ЗСУ е специалният закон, който урежда всички въпроси от значение само за сектора на социалните услуги в Република България – предоставянето, ползването, финансирането, качеството, контрола и мониторинга на социалните услуги. Той няма за цел да регламентира в цялост обществените отношения, свързани с осигуряване и гарантиране на всички форми на социална подкрепа. Понятието „социална подкрепа“ е по-широко от понятието „социална услуга“. Едно лице може да има нужда от социална подкрепа, но реалните му потребности да не могат да бъдат удовлетворени от социална услуга или само от такава. В този смисъл, социалните услуги са само една от възможните форми на подкрепа за лицата. Водещ елемент на всяка социална услуга не е осигуряване на финансови помощи или помощи в натура (което е в основата на социалното подпомагане), а е социалната работа. Именно социалната работа съдържателно отграничава тази специфична група услуги и дейности от други близки сфери, определя целите на интервенциите и насърчава себеовластяването и предотвратяването на развиване на зависимост от системата за подкрепа. ЗСУ дори и чрез дефинирането на социалните услуги не отстъпва от разбирането, че подкрепата за хората е с цел те да бъдат активни в реализирането на правата си, а не да бъдат само пасивни получатели на грижа.

1.1. Основни принципи на ЗСУ

В чл. 2 от ЗСУ са регламентирани основните принципи при организиране и предоставяне на социалните услуги. Те са изцяло в съответствие с и доразвиват основни принципи на Конституцията на Република България като гарантиране на живота, достойнството и правата на личността, създаване на необходимите условия за свободно развитие на човека, равенство на всички граждани пред закона. Гаранции за тяхното изпълнение са разписани детайлно в разпоредбите на самия закон. Така например, принципите на наличие и достъпност на социалните услуги са залегнали не само в уредбата, свързана с насочването за ползване на услуги съобразно желанията на лицата, с правото на избор на доставчик, със забраната за отказ за предоставяне на социални услуги и с новите възможности за партньорство и сътрудничество между българските общини, но са залегнали и в нормите относно планирането на социалните услуги на национално ниво чрез разработването и приемането на Национална карта на социалните услуги. Именно чрез Националната карта държавата поема ангажимент за създаване на пълна мрежа от социални услуги в цялата страна в дългосрочен план и то въз основа на обективни критерии. Националното планиране е особено важно, тъй като чрез него ще се осигурят всички необходими социални услуги на ниво община и област, които ще се финансират от държавния бюджет. Чрез него се цели да се

постигне пълно териториално покритие на системата от социални услуги, за да се гарантира, че на територията на страната няма да има нито една община, в която да не се предлага поне минимален пакет от социални услуги – ситуация, която се наблюдава днес в редица общини в страната. За първи път именно чрез ЗСУ се създават правни гаранции за равен и равномерен достъп до социални услуги на територията на цялата страна и отчитане на потребностите въз основа на обективна и реална оценка, съобразена с броя и демографския профил на населението. За първи път със ЗСУ се регламентират социални услуги на общинско ниво за лицата от общината, социални услуги на областно ниво за лицата от цялата област и социални услуги на областно ниво за лица от цялата страна. Ето защо не мога да се съглася с посоченото в искането твърдение, че със ЗСУ държавата не поема „гаранция за предоставяне на необходимите услуги на нуждаещите се граждани“.

По отношение на принципа на всеобхватност на социалните услуги, също коментиран в искането, следва да се има предвид, че той е в съответствие с конституционния принцип за равенство на българските граждани пред закона. Съгласно действащото законодателство социални услуги ползват основно уязвими групи лица при съществуващи за тях определени рискове. ЗСУ надгражда този принцип, като не поставя ограничение към лицата, които имат право да ползват социални услуги. Социалните услуги са за всички лица, а не само за хора с тежки увреждания, самотни възрастни хора, бездомни хора, семейства, които се нуждаят от специфична подкрепа в определен момент, деца с увреждания, деца, за които няма кой да се грижи, хора, изпаднали в бедствена или кризисна ситуация. Съгласно **чл. 7 от ЗСУ** право на социални услуги имат всички лица в Република България, които се нуждаят от подкрепа, която може да бъде оказана чрез социалните услуги, независимо от тяхната възраст, здравен статус, образование, доходи, социално и имуществено състояние. Като продължение на този принцип, в **чл. 14** от закона е изчерпателно регламентирано и профилирането на социалните услуги в зависимост от техните потребители. Освен това, за разлика от сегашното законодателство, съгласно ЗСУ за да ползва едно лице социални услуги не е необходимо за него да е предварително идентифициран конкретен риск. Израз на това са регламентираните в **чл. 13, ал. 2** от закона превантивни социални услуги, както и въведената за първи път със ЗСУ възможност лицата да ползват общодостъпни социални услуги (**чл. 12, ал. 2 от ЗСУ**). Всеки човек в даден етап от живота си може да има нужда от общо консултиране за неговите социални права без за него да е налице някакъв конкретен риск. Например, бъдещи родители могат при желание да ползват социални услуги за обучение или консултиране за формиране на родителски умения и без да попадат в някоя специфична рискова група. „Всеобхватността“ на социалните услуги се ограничава от самият характер и същността на дейностите. Изцяло погрешни са изложените в искането твърдения за „неяснота“ по отношение на превантивните услуги, обвързването им със заплащане на такса, задължително ползване и липса на ефективен съдебен контрол на тяхното предоставяне. Превантивните услуги са обособен вид социални услуги, като към тях са приложими всички общи правила и принципи на ЗСУ – по отношение на доставчиците, които могат да ги предоставят, финансиране, заплащане, контрол на качеството. Единствената специфика на тези услуги е обстоятелството, че те се предоставят без предварително идентифициран риск за лицето, което ги ползва, тъй като превенцията по своята същност е именно предотвратяване на настъпване на рискове. Това също е израз на един от основните принципи на ЗСУ за всеобхватност на подкрепата спрямо лицата. Акцент в ЗСУ е поставен и върху зачитане на правата и желанията на лицата – върховен конституционен принцип в Република България. Член 9, ал. 2 от ЗСУ изрично прокламира, че социалните услуги се предоставят съобразно

желанието и личния избор на лицата, а чл. 78, ал. 1 от закона дава право на всяко лице само да избере доставчика на социалната услуга, която ще ползва.

Видно от разпоредбата на **чл. 17 от ЗСУ**, всеобхватността на подкрепата чрез социални услуги е с оглед и на средата, в която те се предоставят, както правилно е посочено и в искането. Неправилна е обаче интерпретацията на мобилното предоставяне на социални услуги и са некоректни дадените в тази връзка примери – специализираните „сини стаи“, „Националната телефонна линия“, „Горещата линия за изчезнали деца“ не са социални услуги. На първо място, не всички социални услуги попадат в обхвата на мобилното предоставяне, а само тези за информиране и консултиране, застъпничество и посредничество, общностна работа, терапия и рехабилитация, обучение за придобиване на умения. Всички останали услуги няма как да се предоставят мобилно. Същото е относимо и към **чл. 136, ал. 3 от ЗСУ**, съгласно който само социалните услуги за информиране, консултиране и обучение могат да се предоставят мобилно в лечебни заведения, институции в системата на предучилищното и училищното образование, детски ясли, места за лишаване от свобода и в места за подкрепа на деца с противоправно поведение. Съгласно разпоредбата те се предоставят от доставчици на социални услуги (в т.ч. и частни, но не само), спрямо които са приложими всички изисквания на ЗСУ по отношение на създаването на услуги, лицензирането, контрола, качеството на услугите, отчетността и други. На следващо място, по същество мобилно предоставяне означава, че тези услуги не са ситуирани на посочените в **чл. 17, ал. 5 от ЗСУ** места. В § 1, т. 17 от Допълнителната разпоредба на ЗСУ е дадена дефиниция на „услуги, които се предоставят мобилно“ – това са услуги, за които не е необходима специализирана среда за осъществяване на дейностите и за постигане на целите на услугата. Именно с оглед гарантиране в пълна степен на правата на лицата и осигуряване на необходимата им подкрепа, е регламентирана възможността и за мобилно предоставяне на социални услуги.

Поради същата причина в ЗСУ е предвидена и възможността за интегрирано предоставяне на подкрепа от различни системи. Това са случаите, в които лицата се подкрепят чрез дейности и/или услуги от различни сектори – социални, здравни, образователни. Все по-голяма е нуждата от осигуряване на комплексна подкрепа на уязвимите групи. В тази връзка от особено значение е развиването на различни форми на интегрирани услуги, поради което в ЗСУ им е отделено специално място. Интегрираните услуги осигуряват подкрепа на лицата чрез дейности от различни системи в рамките на обща организация и управление на услугата. Пример за такива са регламентираните в **чл. 143 от ЗСУ** интегрирани здравно-социални услуги. Включването на интегрираните здравно социални услуги в ЗСУ е причината за отмяната на сега действащата уредба на тези услуги в Закона за здравето. Това са услуги за специализирана подкрепа на лицата чрез дейности от сферата на здравните грижи и социалните услуги. Интегрираните здравно-социални услуги са определени като единствените интегрирани услуги, които могат да се финансират от държавния бюджет по реда на ЗСУ. За тях важат общите правила на ЗСУ, включително по отношение на създаването им от общините, планирането им в Националната карта, изискването за лицензиране на частните доставчици, които ги предоставят, контрола по спазване на законодателството и на стандартите за качество на услугите (**чл. 144, ал. 2 и ал. 3 от ЗСУ**). Дори лечебните заведения, които предоставят интегрирани здравно-социални услуги, следва да бъдат лицензирани за тяхното предоставяне по реда на ЗСУ. В този смисъл, в закона са предвидени всички необходими гаранции за това потребителите на интегрирани здравно-социални услуги да получат качествена подкрепа, съобразена с индивидуалните им потребности. Следва да се отбележи, че при предоставянето на интегрирани здравно-социални услуги се извършват дейности както

в сферата на здравните грижи, така и в сферата на социалните услуги. Те се осъществяват от професионалисти и от двете сфери с необходимата компетентност и по този начин са по-качествени и ефективни с оглед посрещане на специфичните потребности на хората. В този смисъл, напълно безпочвено е изложеното от вносителите притеснение, че в подобни случаи се „заобикаля специалният подбор на кадри с гарантирана квалификация и умения“. По отношение на твърдението за заобикаляне по този начин на Закона за държавния служител следва да се има предвид статутът на служителите, които осъществяват дейности по предоставяне на социални и интегрирани здравно-социални услуги. Не само съгласно ЗСУ, но и съгласно сега действащото законодателство, те не са държавни служители и не са част от държавната администрация.

Неправилно е и направеното в искането тълкуване на разпоредбите на **чл. 120 и чл. 121 от ЗСУ**, в които са регламентирани обученията на служителите. ЗСУ ясно определя и разграничава ролята на служителите, осъществяващи дейности по насочване, и на тези, осъществяващи дейности по предоставяне на социални услуги, която е изключително важна за осигуряване на подкрепа с необходимото качество. В ЗСУ са предвидени еднакви права на служителите, осъществяващи дейности по насочване и на тези, извършващи дейности по предоставяне на социални услуги, по отношение на въвеждащи и надграждащи обучения, супервизия, стандарти за работно натоварване и др. Обученията за служителите, осъществяващи дейности по насочване за ползване на социални услуги, обаче са различни от обученията за служители, осъществяващи дейности по предоставяне на социални услуги. Освен това, обученията ще бъдат провеждани именно с цел повишаване на знанията и уменията на служителите и с цел подобряване на качеството на работата им, което е изцяло в интерес на потребителите на социални услуги. Отговорност за тези обучения има работодателят на служителите, а не външни лица. Отговорността за насочването за ползване на социални услуги, финансирани от държавния бюджет, е на Дирекции „Социално подпомагане“ (ДСП) или на общините. Само общините са отговорни за насочването за ползване на социални услуги, които се финансират от общинския бюджет. В тази връзка, много ясно може да се проследи кой е работодателят, отговорен за обучението на служителите, извършващи насочване – Агенцията за социално подпомагане за служителите в дирекциите и кметовете на общини за служителите в общинската администрация. Частни доставчици на социални услуги нямат задължение за осигуряване на обучения на служители от държавни и общински администрации. Следва да се има предвид също така, че ЗСУ по никакъв начин не допуска насочване от държавни и общински органи за ползване на социални услуги от частни доставчици, каквото твърдение е направено в искането.

По отношение на оспорените текстове на **чл. 23 и чл. 26 от ЗСУ**, следва да се отбележи, че подобна разпоредба има в ЗСП още от 2010 г. (чл. 4, ал. 3 от ЗСП). Член 23 и чл. 26 от ЗСУ уреждат сътрудничеството на национално и на общинско ниво между държавни органи и лица, които притежават необходимите опит и експертиза за предоставяне на качествени социални услуги и за развиване на целия сектор на социалните услуги. В действащото законодателство липсва систематизирана и ясна уредба относно ролята и всички отговорности на различните органи. С оглед на това, в ЗСУ са регламентирани всички права и задължения по закона на държавните и местни органи, като за първи път се систематизират правата и задълженията на общините като орган на местното самоуправление, а не само като основен доставчик на социални услуги. Не намираме аргументи защо сътрудничеството между всички заинтересовани страни в областта на социалните услуги може да бъде противоконституционно. Такова сътрудничество има в редица важни сфери и то не само, свързани със социалната

политика. Поради това, намираме твърденията в искането като противоречащи на всички принципи за прозрачност, диалог и равноправно участие при формулирането на публични политики. Освен това, съгласно чл. 4, ал. 2 от Конституцията Република България създава условия и за свободно развитие на гражданското общество.

Не може да бъде споделено и изложеното в искането твърдение, че „ЗСУ нарушава принципа на чл. 51 от Конституцията на Република България, където е залегнало правото на безвъзмездно социално подпомагане“. Както вече отбелязах, не е обосновано смесването и отъждествяването на двата различни института – социално подпомагане и социални услуги. Също така, съгласно чл. 51, ал. 1 от Конституцията на Република България гражданите имат право на обществено осигуряване и социално подпомагане, като никъде не е регламентирано, още по-малко императивно, те да бъдат безвъзмездни. Самото обществено осигуряване е свързано с принос на гражданите към системата за социално и здравно осигуряване. Следва да се отбележи, че и съгласно действащата разпоредба на чл. 17 от ЗСП социалните услуги се предоставят срещу заплащане на такси от лицата, които ги ползват, или по договаряне. Това е принцип в законодателството, възприет още с приемането на ЗСП през 1998 г., който не е променян, нито е атакуван като противоконституционен вече повече от 20 години. Същевременно социалните услуги за деца и за най-уязвимите групи (лица без доходи и други), финансирани от държавния бюджет, са безплатни. В ЗСУ се регламентират за първи път и безплатни услуги за всички, независимо от това кои са техните ползватели. По никакъв начин законът не допуска ограничаване на достъпа до социални услуги на лица в кризисна или уязвима ситуация. Напротив, дори се предвиждат услуги, които да бъдат безплатни за хората, независимо от това дали те са в уязвимо положение или не.

1.2. Понятието „социална услуга“

Няма как да бъде споделено твърдението в искането, че „дефиницията за „социални услуги“ е прекалено обща и би могла да включва всевъзможни дейности“. В **чл. 3, ал. 1 от ЗСУ** социалните услуги са определени не като места и сгради, а като дейности за подкрепа на лицата за превенция и/или преодоляване на социалното изключване, реализиране на права и подобряване на качеството на живот. Видовете социални услуги са изчерпателно посочени в **чл. 15 от ЗСУ**. За разлика от сегашната нормативна уредба, която определя социалните услуги чрез мястото, където се предоставят, т.е. като места/сгради (например: дом, център, приют и др.), в ЗСУ социалните услуги са определени чрез дейностите, които се осигуряват за хората (например: дневна грижа, резидентна грижа, осигуряване на подслон, информиране и консултиране, рехабилитация, терапия и др.). Тези дейности се основават на социална работа, индивидуален подход и индивидуална оценка на потребностите. В § 1 от Допълнителната разпоредба на закона са дадени легални дефиниции на всеки един от видовете социални услуги по чл. 15 от ЗСУ. Тези дефиниции достатъчно ясно определят какво е съдържанието на съответната социална услуга и я отграничават от други дейности в други сфери. Например, дейност информиране и консултиране има в много области, но това, което ги определя като социална услуга по смисъла на ЗСУ е ясно посочено в § 1, т. 6 от Допълнителната разпоредба на ЗСУ. В дефинициите на социалните услуги по чл. 15 от ЗСУ много ясно може да се разпознае сега съществуващият спектър от дейности, които и в момента се предоставят в рамките на различни социални услуги в България. Недопустимо е разширително тълкуване и дописване на закона с цел разширяване на съдържанието на социалните услуги, определено в Допълнителната разпоредба на ЗСУ, и без никакво правно основание приравняване на различни частни инициативи към социалните услуги.

Резидентната грижа е една от социалните услуги (чл. 15, т. 8 от ЗСУ).

Неправилни и необосновани са изложените в искането твърдения по отношение на резидентната грижа. Напълно погрешно е схващането, че тъй като в **чл. 11, ал. 2 от ЗСУ** императивно е регламентирана забрана за задължително ползване на социални услуги за резидентна грижа от пълнолетни лица, *per argumentum a contrario* такова да е допустимо спрямо деца. На първо място, предоставянето на социални услуги за резидентна грижа на деца е мярка за закрила по смисъла на ЗЗДет и като такава за нея са приложими разпоредбите на законодателството в областта на закрилата на детето (**чл. 88, ал. 1 от ЗСУ** изрично препраща към ЗЗДет). Освен това, като мярка за закрила на детето резидентната грижа се постановява задължително от съд. В допълнение, в чл. 90 от ЗСУ са предвидени и някои особени правила по отношение на резидентната грижа за деца. Това че част от мерките за закрила на детето се реализират чрез социални услуги, включително и чрез резидентна грижа, не е ново нормативно правило, въведено със ЗСУ, а е дългогодишна правна уредба в ЗЗДет, с която ЗСУ е напълно синхронизиран. Отмяната на разпоредби от ЗСУ, свързани със ЗЗДет, няма да отмени разпоредбите на ЗЗДет, които всъщност се критикуват в искането. ЗЗДет, а не ЗСУ, е основният специален закон в областта на закрилата на детето в Република България.

Не може да бъде споделено и твърдяното в искането на народните представители противоречие на ЗСУ с норми на международни актове. Принципите на чл. 22 от Всеобщата декларация за правата на човека (ВДПЧ) са залегнали в Преамбюла на Конституцията на Република България, с който ЗСУ е в пълно съответствие. Член 25 от ВДПЧ, чл. 9 и чл. 11, т. 1 от Международния пакт за икономически, социални и културни права (МПИСКИП), чл. 34 от Хартата на основните права на Европейския съюз (ХОПЕС), както и чл. 13 и чл. 16 от Европейската социална харта (ЕСХ) регламентират принципите на социалното и семейно подпомагане и общественото осигуряване, които всяка държава следва да осигури на своите граждани. Както вече бе посочено, това не е предмет на уреждане от ЗСУ и по същество представлява смесване на няколко отделни и различни по същността си институти на правото. Социалната система в България е изградена в съответствие с принципите, прокламирани в чл. 14 от ЕСХ, за организиране на дейността на социалните служби именно така, че чрез прилагане на методите на социалната работа те да съдействат за постигане на „благосъстоянието и развитието на отделните лица и групи в обществото, както и за тяхното приспособяване към социалната среда“.

Важно е да се има предвид и, че основните принципи на ЗСУ, които са определени като водещи при организацията на системата и при предоставянето на услугите, са принципите, заложи в Доброволната европейска рамка за качество на социалните услуги, а именно:

➤ **Наличност:** Следва да се осигури достъп до широка гама от социални услуги, така че на потребителите да се предоставят съответни на техните потребности решения, когато това е възможно, като им се даде възможност за избор сред набор от услуги в рамките на общността, на място, което е възможно най-благоприятно за потребителите, и, когато това е целесъобразно – за техните семейства.

➤ **Достъпност:** Социалните услуги следва да бъдат организирани по лесно достъпен начин за всички, които биха имали нужда от тях. За всички потребители следва да се осигури достъп до информация и безпристрастни съвети относно гамата налични услуги и доставчици на услуги.

➤ **Приемлива цена:** Социалните услуги следва да бъдат предоставяни на всички лица, които се нуждаят от тях (универсален достъп) – безплатно или на цена, която отделните лица могат да си позволят.

➤ Ориентираност към отделната личност: Социалните услуги следва да отговарят навременно и по гъвкав начин на променящите се потребности на всяко отделно лице с цел да се подобри качеството му на живот, както и да се осигурят равни възможности.

➤ Всеобхватност: Социалните услуги следва да бъдат замислени и предоставени по всеобхватен начин, отразяващ многостранните потребности, способности и предпочитания на потребителите и, когато това е целесъобразно – на техните семейства и на лицата, полагащи грижи за тях, и целящ да подобри тяхното благосъстояние.

➤ Непрекъснатост: Социалните услуги следва да бъдат организирани така, че да се гарантира непрекъснато предоставяне на услугите през целия период на съществуване на потребностите и по-специално когато се цели да се отговори на потребности, свързани с развитието, или дългосрочни потребности, съгласно подход, основан на жизнения цикъл, който дава на потребителите възможност да разчитат на набор от постоянни и непрекъснати услуги, като се започне от ранна намеса, до подкрепа и проследяване, като същевременно се избягват възможните отрицателни въздействия от прекратяването на предоставянето на услугата.

➤ Ориентираност към резултата: Социалните услуги следва да бъдат съсредоточени предимно върху ползите за потребителите, като се вземат предвид, когато е целесъобразно, ползите и за техните семейства, лицата, полагащи неформална грижа и общността. Крайният резултат е постигната самостоятелност на клиента на социални услуги така, че той/тя успешно да реализират своя пълен потенциал без помощта на системата за закрила.

➤ Превенция на институционализацията и прекратяване на институционалната грижа като практика: Преимуществено се развиват социални услуги в общността и само при изключителни нужди, които не могат да бъдат удовлетворени по друг алтернативен начин, се развиват резидентни форми на услуги. В тези случаи резидентните услуги са приоритетно за кратък престой или функционират за времеви период, за който общината има време да подготви и разкрие съответните семейно-базирани форми на грижа.

➤ Индивидуални и интегрирани услуги: За да отговарят на многобройните индивидуални потребности на населението, и услугите следва да са всеобхватни и персонализирани, обмислени и предоставяни чрез интегриран подход, доколкото това е възможно. За да постигнат тези принципи доставчиците на услуги често имат нужда от висока степен на автономност, за да се справят с разнообразието и променливия характер на социалните потребности.

➤ Зачитане на правата на потребителите: Доставчиците на услуги следва винаги да зачитат основните права и свободи, така както те са определени в националните, европейските и международните правни инструменти в областта на правата на човека, както и достойнството на потребителите. Всички доставчици следва да насърчават и прилагат правата на потребителите по отношение на равните възможности, равностойното третиране, свободата на избора, правото на самоопределяне, контрол върху собствения живот и зачитане на личния живот.

➤ Участие и предоставяне на права: Доставчиците на услуги следва да насърчават активното участие на потребителите и, когато това е целесъобразно – на техните семейства или доверени лица, във вземането на решения относно планирането, предоставянето и оценката на услугите. Предоставянето на услуги следва да дава право на потребителите да определят личните си потребности и да укрепват или поддържат своите способности, като същевременно запазват висока степен на контрол върху живота си.

➤ Предоставяне на услугите като процес: Социалните услуги се характеризират с асиметрична връзка между доставчиците и потребителите, която е различна от отношението между търговски доставчик и потребител, тъй като тези услуги често са вкоренени в културните (местни) традиции, често се избират индивидуални решения, гарантиращи близост между доставчика на услуги и ползвателя, като така се осигурява равен достъп до услугите в рамките на страната. Това налага постигането и на определена степен на гъвкавост в управленската политика на доставчика при спазване на законодателните изисквания.

➤ Интегриране на ресурсите: Доставчиците с нестопанска цел, както и доброволците, играят ключово важна роля в предоставянето на социални услуги, като по този начин изразяват граждански капацитет и допринасят за социалното приобщаване, социалното сближаване между местните общности и за солидарността между различните поколения. Гражданските организации успешно мобилизират както ресурса на местната общност, така и ресурса на широката общественост и корпоративния сектор, с което запълват ресурсните дефицити на държавния и местния бюджет.

1.3. Доставчици на социални услуги

В искането липсва аргументация кое налага отмяната като противоконституционни на разпоредбите на **чл. 29 и чл. 31 от ЗСУ**. От посочените в него твърдения по отношение на доставчиците на социални услуги обаче е видно погрешно възприетото схващане, че доставчик на социални услуги са преди всичко частни лица. Това схващане е невярно, тъй като основен доставчик на социални услуги в България и сега, и след приемането на ЗСУ остават общините. Те могат да предоставят всички социални услуги пряко или чрез специално създадени от тях за целта юридически лица. Единствено общините могат да възлагат управлението на социалните услуги, финансирани от държавата, на частни доставчици. Този принцип съществува в действащото законодателство от 2003 г. и е запазен и в ЗСУ. Също така, още през 2002 г. със ЗСП е дадена възможност на физически лица, регистрирани по Търговския закон, и на юридически лица (вкл. неправителствени организации) да бъдат доставчици на социални услуги. Кръгът на частните доставчици остава непроменен и сега с приемането на ЗСУ, т.е. в него е запазено право, уредено още преди 18 години.

По отношение на разпоредбата на **чл. 31 от ЗСУ**, оспорена с искането като противоконституционна, следва да се има предвид, че във връзка с присъединяването на Република България към Европейския съюз, от 2007 г. в ЗСП е регламентирано, че физически и юридически лица от държавите членки на Европейския съюз, или от държави от Европейското икономическо пространство, регистрирани съгласно националното си законодателство, могат да предоставят социални услуги. България е длъжна да спазва всички норми на Европейския съюз по отношение на свободното предоставяне на услуги. Това право на доставчиците от ЕС и ЕИП, дадено им преди 13 години, е запазено и в ЗСУ. Същевременно, доставчици на социални услуги извън Европейския съюз и Европейското икономическо пространство нямат право да предоставят социални услуги в България.

Също така е важно да се отбележи, че с влизане в сила на ЗСУ не само не се разширява кръгът на доставчиците, но и се засилва контролът върху достъпа на частните доставчици до системата на социалните услуги. Съгласно действащото законодателство (ЗСП) само частните доставчици на социални услуги за деца подлежат на лицензиране от Държавната агенция за закрила на детето, а тези, които предоставят социални услуги за пълнолетни лица, само се регистрират от Агенцията за социално подпомагане. След влизане в сила на ЗСУ вече ще се лицензират всички частни

доставчици на социални услуги, а не само тези, които ще предоставят социални услуги за деца. Това е изрично уредено в **чл. 31, ал. 1 от ЗСУ**. Изключение от това общо правило е регламентирано в ал. 3 на същата разпоредба с оглед ангажиментите на Република България за изпълнение на Директива 2006/123/ЕО относно услугите на вътрешния пазар. Съгласно **чл. 31, ал. 3 от ЗСУ** чуждестранните доставчици на социални услуги, които съгласно законодателството на друга държава членка на Европейския съюз, или на друга държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, имат право да предоставят социални услуги по смисъла на закона, не подлежат на лицензиране, само когато извършват тези услуги еднократно или временно (временно съгласно § 1, т. 36 от Допълнителната разпоредба на ЗСУ е за срок до шест месеца в рамките на една календарна година). Това са доставчици, които освен че са преминали съответните процедури в своите държави за получаване на право да предоставят социални услуги, не се и установяват на територията на нашата страна. Това обаче не изключва контролът от страна на нашата държава. За тези доставчици е въведен уведомителен режим в чл. 163 от ЗСУ, който е сходен на сега съществуващия в ЗСП чисто регистрационен режим за доставчиците на социални услуги за пълнолетни лица. Във всички останали случаи доставчици на социални услуги от друга държава членка на Европейския съюз, или от друга държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство подлежат на лицензиране по общия ред. Освен това, по отношение на всички доставчици на социални услуги от Европейския съюз и Европейското икономическо пространство, работещи в България, са приложими същите правила и регулаторни режими, на които подлежат и българските физически и юридически лица, доставчици на социални услуги. Разпоредбите на ЗСУ са в съответствие и с Договора за функциониране на Европейския съюз.

1.4. Финансиране

Неоснователно и неправилно е изложеното в искането твърдение, че със ЗСУ е направена промяна в източниците на финансиране на социални услуги. Съгласно действащата нормативна уредба (чл. 16, ал. 8 от ЗСП) източниците на финансиране на социални услуги са държавният бюджет, общинският бюджет и други източници (обща формулировка, която позволява всякакви източници на финансиране, включително и физически лица). Никъде в ЗСП няма ограничение по отношение на източниците на финансиране. Видно от разпоредбата на **чл. 41 от ЗСУ**, със закона не е направена промяна в източниците на финансиране, а само една част от сегашните източници са конкретизирани. От всички източници на финансиране, конкретизирани както в ал. 1, така и в ал. 2 на чл. 41 от ЗСУ, и сега могат да се финансират социални услуги или да се подкрепя тяхното създаване. В последните 20 години сериозна част от социалните услуги, които сега се финансират от държавния бюджет, като делегирани от държавата дейности, първоначално са създадени именно благодарение на програмно или проектно финансиране. Не намирам правно основание и за противоконституционност на финансирането на собствените услуги на частни доставчици с техни собствени средства.

Със ЗСУ се въвеждат принципи при финансиране на социалните услуги от държавния бюджет и за управление на средствата. Примери за такива принципи са забраната общините и частните доставчици да получават приходи от предоставянето на социални услуги, финансирани от държавния бюджет (чл. 43, ал. 4 от ЗСУ), императивното правило, че директно средства от държавния бюджет се предоставят само и единствено на общините в качеството им на доставчици на социални услуги (чл. 44, ал. 1 от ЗСУ), че средствата от държавния бюджет могат да се използват единствено за финансиране на услугите, за които са предоставени (чл. 44, ал. 3 от ЗСУ), както и че

кметовете отговарят за управлението и законосъобразното разходване на предоставените им средства (чл. 44, ал. 2 от ЗСУ). Също така, съгласно чл. 43, ал. 1 от ЗСУ финансиране от държавния бюджет на социални услуги се предоставя само за услуги, които са включени в Националната карта на социалните услуги.

Както беше посочено, в ЗСУ изрично се регламентира, че общините и частните доставчици на социални услуги нямат право да получават приходи от предоставянето на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет, т.е. те нито могат да ползват таксите, които потребителите заплащат (те се внасят в държавния бюджет), нито могат да формират печалба. Същевременно те са задължени да използват предоставените им финансови средства само и единствено за социалните услуги, за които са отпуснати от държавния бюджет. Също така се въвежда много по-строг контрол от страна на създадената със ЗСУ Агенция за качеството на социалните услуги (АКСУ) за разходването на държавните средства за социални услуги.

Напълно неправилна е направената в искането интерпретация на **чл. 48, ал. 1 и ал. 3 и чл. 50, ал. 3 от ЗСУ**. Твърдението, че тези разпоредби „регламентират социалната услуга като търговска дейност, извършвана по занятие срещу възнаграждение“, е категорично невярно. Със ЗСУ държавата е поела ангажимент да създаде необходимите услуги за хората с оглед потребностите им. Няма как обаче, още по-малко със закон, тя да задължи потребителите от какви доставчици да ползват нужните им социални услуги. Всяко лице има право само да избере от кой доставчик да ползва социални услуги. Изборът е винаги свободен и е на лицето. В **чл. 48, ал. 1 от ЗСУ** изрично е регламентирано, че частните доставчици на социални услуги финансират социалните услуги, които предоставят, т.е. не може да очакват държавата да финансира техните собствени услуги. Съгласно ЗСУ средства от държавния бюджет за социални услуги се предоставят само на общините. Когато частният доставчик самофинансира услугите, които предоставя, и дадено лице избере да ползва социални услуги именно от този доставчик, потребителят влиза в преки взаимоотношения с доставчика, като се съгласява доброволно да заплаща определената от него такса, ако има такава. Държавата не може да поставя условия на частните доставчици, които сами финансират предоставяните от тях услуги, дали те да са безплатни или платени. Само когато частните доставчици предоставят услуги, които не са им възложени от общината и сами финансират, те могат да събират такси от лицата, които ги ползват. Както вече бе посочено, лицето е направило свой личен избор да ползва тези услуги от тези доставчици. Лицето е сключило доброволно договор с такъв доставчик по своя преценка и по свой избор. Когато обаче частният доставчик предоставя социални услуги, възложени му от община и съответно финансирани със средства от държавния бюджет, той по никакъв начин не може да събира и да ползва таксите от предоставяните социални услуги. Именно това е смисълът на разпоредбата на **чл. 50, ал. 3 от ЗСУ**. Нещо повече, таксите за социални услуги, които се финансират от държавния бюджет, се внасят в държавния бюджет и не постъпват като приход нито в бюджета на общината, нито в частния доставчик.

1.5. Възлагане на предоставянето на социални услуги

Още през 2002 г. със ЗСП е дадена възможност социалните услуги да се предоставят чрез конкурс или по договаряне при единствен кандидат. Този принцип съществува в действащото законодателство вече 18 години и в този дълъг период от време никога не е бил атакуван като противоконституционен. Той е запазен и в ЗСУ. Твърдението в искането, че „предоставянето на социални услуги от частни организации, с оглед защитата и съхраняването на обществения интерес, следва да се възлага най-малкото при спазване на реда на Закона за обществените поръчки по

възлагането им“ не съответства на европейското законодателство в тази област. В Директива 2014/24/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно обществените поръчки изрично е отбелязано, че предвид значението и чувствителния характер на възлагането на поръчки за услуги за личността, към които спадат и социалните услуги, държавите членки следва да разполагат с голяма свобода да организират избора на доставчиците на услуги по начина, който считат за най-подходящ. Правилата на Директивата налагат единствено спазването на основните принципи за прозрачност и равнопоставеност и гарантират възможността възлагащите органи да прилагат специални критерии за качество при избора на доставчици на услуги. Социалните услуги се възлагат при специален режим, като държавите членки следва да гарантират, че възлагащите органи ще имат възможността да вземат под внимание необходимостта от осигуряване на качество, непрекъснатост, достъпност, достъпна цена, наличие и всеобхватност на услугите и др. В този смисъл, разпоредбите на ЗСУ изцяло отговарят на изискванията на европейското законодателство в областта на социалните услуги.

Както вече бе посочено, основен доставчик на социалните услуги в България и след приемането на ЗСУ остават общините. Съгласно разпоредбата на **чл. 63 от ЗСУ** единствено общините могат да възлагат управлението на социалните услуги, финансирани от държавата, на частни доставчици, като в закона са въведени ясни условия за това. Единствената възможност за възлагане на социални услуги на частни доставчици е чрез конкурс, като в ЗСУ се премахва сега съществуващата в ЗСП възможност за пряко договаряне. За първи път на законово ниво (**чл. 64 и чл. 67 от ЗСУ**) се въвеждат изисквания към частните доставчици на социални услуги за участието им в конкурс за възлагане на предоставянето на социални услуги. Със ЗСУ освен това е въведена и задължителна оценка на изпълнението на договора за възлагане, която се прави всяка година (**чл. 65, ал. 2 от ЗСУ**). Технологичният ред за провеждане на конкурса ще се уреди в правилника за прилагане на ЗСУ. И сега в Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане (ППЗСП) е уреден редът за възлагане на управлението на социални услуги от общините на частни доставчици. Не намира опора твърдяното противоречие с чл. 51, ал. 1 от Конституцията на Република България на възприетия подход на правна регламентация на този ред не в закона, а в правилника за неговото прилагане.

Неоснователно и необосновано е и твърдението в искането, че общините могат да бъдат и „принудени“ да възлагат предоставянето на социални услуги на частни доставчици, когато общината няма обективна възможност да ги създаде. Общините не са задължени да възлагат управлението на социалните услуги. Тяхно право е да преценят дали да възложат управлението на социалната услуга на частен доставчик или не. Освен това, възлагането на предоставянето на социална услуга е само една от възможностите, които общината има в подобни случаи, а не единствената. Със ЗСУ за първи път се дава право на общините да сключват споразумения помежду си с цел осигуряване на необходимите услуги. Едната възможност е приложима именно тогава, когато общината няма обективна възможност да създаде дадена услуга поради невъзможност да осигури специализирана среда, да назначи необходимите специалисти или по друга причина. В такива случаи общината може да сключи споразумение с друга община за предоставянето на тази услуга за нейното население (чл. 56 от ЗСУ). Също така, в чл. 55 от ЗСУ е регламентирана възможност и за сключване на споразумение между общините за предоставяне на социални услуги на областно ниво за лица от цялата област.

В искането липсва правна аргументация, която да обоснове обявяването на **чл. 61 от ЗСУ** за противоконституционен. Безспорно, с оглед функцията на социалните услуги за подкрепа на лицата за реализиране на права и подобряване на качеството им

на живот, присъщи техни характеристики следва да бъдат наличност, достъпност, качество и ефективност. Само чрез гарантиране на тези основни принципи социалните услуги могат реално да изпълнят подкрепящата си роля за хората, която е безспорна и е доказана в годините. В този смисъл, чрез мерките, които могат да бъдат предприети на общинско ниво, в т.ч. и възлагане на предоставянето на услугата на частен доставчик, се осигурява непрекъснатост на подкрепата и то с определеното от закона и подзаконовите нормативни актове качество. Изричното регламентиране на тези мерки на законово ниво е не само задължително, но и е иманентно присъщо на всяка социална държава.

Категорично не може да бъде подкрепена идеята общините да бъдат лишени от възможността да създават и възлагат социални услуги и да развиват публично-частно партньорство. Обратното би противоречало на целия натрупан положителен опит в последните близо 20 години. Освен това, подобно право осигурява на общините основа за по-добро и гъвкаво управление на услугите в съответствие със съвременните изисквания. Това е възможност и за намиране на решение на местно ниво при липса на определени ресурси (като например подходящи специалисти, въвеждане на иновативни практики и др.). Поради това, една от целите на ЗСУ съгласно чл. 1, ал. 2, т. 5 е насърчаване и развитие на публично-частното партньорство при предоставянето на социални услуги.

Възлагането на предоставянето на социални услуги от общините на частни доставчици не освобождава общината от отговорността за услугата. Тази услуга не става „частна“. Възлагането само позволява на общината да осигури предоставянето на услугата, когато самата община не може да я предоставя самостоятелно. Към 2018 г. едва 15,6 % от всички видове социални услуги са възложени от общините на частни доставчици. Това ясно показва, че възлагането не е основният начин за предоставяне на социални услуги в България. В този смисъл, притесненията, че чрез уредената в законодателството възможност за възлагане на предоставянето на социални услуги на частни доставчици държавата абдикира от своите задължения, не само не намират законова опора, но и напълно се опровергават от фактите.

1.6. Създаване на социални услуги от частни доставчици

Безспорно, като регламентиран в закона доставчик на социални услуги, частните доставчици могат и без възлагане от община да създават и предоставят социални услуги, които те финансират самостоятелно (**чл. 57 от ЗСУ**). Не намира правна основа твърдението в искането обаче, че това става „само при условията на „информиране“ на кмета на общината“. Обратното на това твърдение, със ЗСУ се завишава контролът върху достъпа на частните доставчици до системата на социалните услуги. Както вече бе посочено, с влизане в сила на ЗСУ се въвежда общ лицензионен режим за всички частни доставчици на социални услуги, а не само за тези, които ще предоставят социални услуги за деца. В закона е изрично уреден и задължителен предварителен контрол и възможност за проверка на място на посочените от кандидата за лицензиране обстоятелства. Съгласно чл. 115, ал. 2 от ЗСУ Агенцията за качество на социалните услуги извършва задължителна първа проверка на новолицензирана социална услуга не по-рано от три и не по-късно от 6 месеца от датата на започване на дейността по предоставяне на услугата (такова изискване в сегашното законодателство не съществува). Също така, по отношение на изискванията към частните доставчици за участието им в конкурс за възлагане на социални услуги вече бе посочено, че със ЗСУ те се завишават. Дейността по предоставяне на социални услуги от частните доставчици подлежи на строг контрол, като при изчерпателно посочени в чл. 158, ал. 1 от ЗСУ основания издаденият им лиценз може да бъде отнет. Сред основанията са

извършване на дейност в нарушение на издадения лиценз, неспазване на стандартите за качество на социалните услуги, както и прекратено възлагане на управление на социална услуга поради установени нарушения, свързани с незаконосъобразно разходване на средства от държавния и/или общинския бюджет, когато те са предоставени при възлагане на услугата от общината.

Лишаването на определен конкретен вид юридическо лице от определено право на основание вида на това лице противоречи на основно конституционно задължение на държавата чрез законите да създава и гарантира на всички юридически лица (независимо от формата на собственост и в чия полза осъществяват своята дейност) еднакви правни условия за стопанска дейност. Считам, че всяко пресичане на частната инициатива представлява нарушение на основния конституционен принцип, че икономиката на Република България се основава на свободна стопанска инициатива. Разпоредбите на ЗСУ са в пълно съответствие с чл. 19 от Конституцията на Република България, съгласно който законът създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, предотвратява злоупотребата с монополизма, нелоялната конкуренция и защитава потребителя (ал. 2), като инвестициите и стопанската дейност на български и чуждестранни граждани и юридически лица се закрилят от закона (ал. 3). В този смисъл, няма никакви конституционносъобразни и законосъобразни аргументи за ограничаване на възможността частни доставчици да създават самостоятелно социални услуги, както и за въвеждане на държавен монопол в сферата на социалните услуги.

2. Относно твърдяното противоречие с чл. 30, ал. 1, чл. 32, ал. 1 и чл. 57, ал. 1 от Конституцията на Република България

С оспорените в искането разпоредби на ЗСУ не се засягат, още по-малко нарушават, конституционните принципи на неприкосновеност на личния и семейния живот на българските граждани. Твърденията, с които са аргументирани подобни противоречия, са необосновани. Те по никакъв начин не кореспондират с основната функция на социалните услуги, дефинирани като дейности за подкрепа на лицата за превенция и/или преодоляване на социалното изключване, реализиране на права и подобряване качеството на живот. Не следва да се забравя и основният принцип при предоставянето на социални услуги – доброволност. Не мога да приема внушенията в искането за недобросъвестност на служителите на доставчиците на социални услуги – професионалисти, посветени на една от най-хуманните професии, а именно да помагат на другите.

Както вече беше посочено, социалните услуги се основават на социална работа, индивидуален подход и индивидуална оценка на потребностите. Индивидуалният подход при предоставяне на социални услуги (чл. 5 от ЗСУ) и изготвянето на индивидуална оценка на потребностите на лицето (чл. 6 от ЗСУ) не са въведени за първи път със ЗСУ. И съгласно сега действащия ЗСП (чл. 16, ал. 5 и ал. 6) социалните услуги се предоставят след индивидуална оценка на потребностите от подкрепа и въз основа на индивидуален план за подкрепа, разработени от мултидисциплинарен екип. Критериите за разработване на оценката и плана, както и сроковете за актуализацията и преразглеждането им са определени в правилника за прилагане на закона. Същият подход и принципи са възприети и в ЗСУ. Съгласно чл. 80, ал. 4 от ЗСУ редът за изготвянето и актуализирането на индивидуалната оценка на потребностите и на индивидуалния план за подкрепа ще бъдат определени в правилника за прилагането на закона.

За да бъде оказана подкрепата, от която реално има нужда лицето, на първо място следва да бъдат установени неговите потребности. След това на лицето могат да бъдат предложени социалните услуги, които то има право да ползва и които биха удовлетворили тези потребности. Именно в това се състои процесът по насочване за ползване на социални услуги, регламентиран в чл. 73 от ЗСУ. За разлика от сегашната уредба на насочването, което се състои в издаване на заповед или направление от дирекция „Социално подпомагане“ за ползване на конкретна услуга от конкретен доставчик, в ЗСУ насочването включва информиране на лицето за всички социални услуги, които то има право да ползва, условията за заплащане или освобождаване от такса за тяхното ползване, извършването на предварителна оценка на потребностите на лицето от социални услуги и консултирането му, за да направи избор на подходящите за него. След тази предварителна оценка лицето само избира при кой доставчик да ползва необходимите с оглед потребностите му и избрани от него социални услуги. Създението, че този доставчик е винаги и задължително частен, включително неправителствена организация, е напълно несъстоятелно. Както бе посочено, основен доставчик на социални услуги в България са общините. Индивидуалната оценка на потребностите се изготвя от мултидисциплинарен екип от служители, осъществяващи дейност по предоставянето на социалната услуга, определени от ръководителя на услугата, която лицето е избрало да ползва (чл. 80, ал. 2 от ЗСУ), т.е. индивидуалната оценка е по желание на лицето. Самото лице участва както в оценката, така и при изготвяне на индивидуалния план за подкрепа (чл. 80, ал. 1, т. 3 от ЗСУ). Индивидуалната оценка на потребностите е важен способ в социалната работа, като се използва не само при предоставянето на социални услуги, но например и при подкрепата за хората с увреждания, при получаването на социални помощи и др. Оценката е способ да се индивидуализират нуждите и съответните действия за подкрепа на конкретно лице. Въпреки че социалните услуги като дейности може да са обобщени групи дейности в чл. 15 от ЗСУ, подкрепата за конкретното лице е винаги индивидуална. Общодостъпните социални услуги се ползват без насочване и без изготвяне на индивидуална оценка на потребностите.

Напълно неправилна е направената в искането интерпретация на **чл. 81, ал. 1 от ЗСУ** по отношение на възможността за съдействие при изготвянето на индивидуална оценка на потребностите и индивидуален план за подкрепа. За да се пристъпи към изготвяне на индивидуална оценка на потребностите на едно лице, то трябва да е поискало това. Разпоредбата на **чл. 81 от ЗСУ** дава възможност да се търси съдействие от държавни органи, община, личния лекар на лицето, семейството и близките на лицето, лечебни заведения, институции в системата на предучилищното и училищното образование и други институции и доставчици на социални услуги. Самата индивидуална оценка на потребностите обаче се изготвя по искане и с участието на лицето. В определени случаи за изготвянето ѝ може да е необходима допълнителна информация, като това не е задължително. **Член 81 от ЗСУ** урежда именно възможността за набавяне на тази допълнителна информация, с оглед пълнота при установяване на индивидуалните потребности на лицето. Това е смисълът, вложен и в разпоредбата на **чл. 137 от ЗСУ**, приложима когато за изготвянето на индивидуалната оценка на потребностите или при самото предоставяне на социалната услуга са необходими съдействие или консултация от специалисти от други системи. В тези случаи няма нарушаване на Закона за защита на личните данни, тъй като винаги и задължително доставчиците на социални услуги (в т.ч. и частните) са администратори на лични данни.

Няма как да бъде споделено изложеното в искането твърдение по отношение на разпоредбата на **чл. 82 от ЗСУ**, че служителите ще насочват потребителите към услуги,

предоставяни от частни доставчици. Информирането на лицата относно съществуващите социални услуги, които имат право да ползват, е част от процеса по насочване, тъй като хората имат право на информиран избор. Информация се предоставя за всички социални услуги като видове. Общините са тези доставчици, които предоставят всички социални услуги, които се финансират от държавния и общинския бюджет. Следва да се има предвид, че държавните органи в лицето на ДСП могат да насочват потребителите само към социални услуги, които са финансирани от държавния бюджет. Възприетото отъждествяване на доставчик на социални услуги само с частен доставчик е напълно погрешно поради редица съображения, които вече бяха посочени, и води до напълно погрешни изводи.

По отношение на разпоредбата на **чл. 116 от ЗСУ**, следва да се има предвид, че в нея са регламентирани правомощията, които имат служителите на АКСУ при изпълнение на контролните си функции. Те произтичат от правомощията на новата агенция по осъществяване на контрол и мониторинг на качеството и ефективността на социалните услуги. Получаването на информация от потребителите за социалните услуги, които те ползват, е част от осъществяването на контрол за тяхното качество. Мнението на потребителите е един от най-важните показатели за качеството на услугите. Този принцип е относим и към лицата, които ползват социални услуги в домашна среда, каквато е асистентската подкрепа например. При тези услуги е много важно да има възможност за пряк контакт с лицата, които ги ползват, и те да не срещат никакви пречки в изразяване на своето мнение и удовлетвореност или неудовлетвореност от услугата, която ползват в домашна среда. Правомощия, аналогични на регламентираните в чл. 116 от ЗСУ, са предвидени за редица други държавни органи, натоварени с контролни функции, съгласно българското законодателство. Несъстоятелно е Агенцията за качеството на социалните услуги да бъде лишена от такива. В противен случай няма как ефективно да бъде осъществен контрол върху целия сектор на социалните услуги и върху качеството на предоставяните социални услуги в частност.

Не може да бъде споделено и твърдяното в искането на народните представители противоречие на ЗСУ с норми на международни актове. Принципите на чл. 12 от ВДПЧ, чл. 8 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, както и чл. 7 от ХОПЕС са възприети в чл. 32 от Конституцията на Република България, с който ЗСУ е в пълно съответствие. По отношение на принципа за защита на личните данни, регламентиран в чл. 8 от ХОПЕС, следва да се има предвид, че този кръг обществени отношения не са предмет на уреждане от ЗСУ. За тях е приет и действа специален закон – Законът за защита на личните данни, който ги урежда изчерпателно и в цялост. Уредбата, касаеща семейството като основна клетка на обществото (чл. 16, т. 3 от ВДПЧ), също не е предмет на ЗСУ, подробни аргументи за което са представени в т. 3 от настоящото становище.

3. Относно твърдяното противоречие с чл. 6, чл. 14, чл. 47, ал. 1 и чл. 57, ал. 2 от Конституцията на Република България

Не може да бъде споделено и твърдяното в искането на народните представители противоречие на ЗСУ с конституционно закрепените принципи за отглеждане и възпитание на децата, както и за защита на целостта на семейството. Законът за социалните услуги не засяга и правата на родителите да отглеждат и възпитават своите деца. ЗСУ не е закон за децата, родителите и семейните отношения. Законите, които уреждат тези отношения, са Семейният кодекс, Законът за лицата и

семейството, Законът за закрила на детето, Законът за семейни помощи за деца. В този смисъл, няма как ЗСУ да е в противоречие с цитираните в искането норми на международното право (чл. 16, т. 3 от ВДПЧ, чл. 3, т. 2, чл. 5, чл. 7, т. 1, чл. 8, т. 1 и чл. 9, т. 1 от Конвенцията за правата на детето на ООН, чл. 10 от МПИСКИП, както и чл. 33 от ХОПЕС), тъй като регламентирани в тях обществени отношения не са предмет на уреждане от ЗСУ. Социалните услуги не са само за подкрепа на родители и деца, те са за всички лица. Напълно погрешно е системата на социалните услуги да се смесва и отъждествява със системата за закрила на детето. Закрилата на детето вече от 20 години е уредена в ЗЗДет. Видно от приложената към настоящото становище таблица, промените в законодателството в тази област, направени чрез ЗСУ, не са свързани с промяна във философията на законите, нито с промяна на действащи режими или механизми в областта на закрилата на детето. Те произтичат от новото дефиниране на социалните услуги в ЗСУ като дейности, а не като места за тяхното предоставяне и от премахване на специализираните институции като форма на грижа за деца. Основните положения, регламентирани в ЗЗДет, остават напълно непроменени след приемането на ЗСУ и реформа в тази сфера не е въведена през 2019 г. и 2020 г.

3.1. Ползване на социални услуги от деца

Основа на националната ни политика за закрила на детето е чл. 14 от Конституцията на Република България, съгласно който семейството, майчинството и децата са под закрила на държавата и обществото. Основен конституционен принцип е и, че всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права. Този принцип се отнася и за децата. Съгласно чл. 1 от Конвенцията за правата на детето на ООН дете е всяко човешко същество на възраст под 18 години. Република България е ратифицирала Конвенцията още през 1991 г. и вече 29 години развива политиките и законодателството в контекста и на нейните принципи. Със самата ратификация на Конвенцията българската държава много отдавна се е присъединила към държавите, които не само признават, че децата имат права, но и поемат ангажимент да ги гарантират. Един от основните принципи на Конвенцията е, че семейството е най-добрата среда за отглеждането и развитието на всяко дете, като този принцип е напълно възприет в ЗЗДет.

Съгласно чл. 1 от Закона за лицата и семейството (ЗЛС) всяко лице, от момента на раждането си, придобива способността да бъде носител на права и задължения. Децата са самостоятелни носители на права, но поради своята възраст се подкрепят от родителите и обществото, за да ги реализират. Възприетото в искането на вносителите разбиране, че децата нямат права няма как да бъде споделено, а и не намира правна основа. Съгласно чл. 47, ал. 1 от Конституцията на Република България отглеждането и възпитанието на всяко дете до пълнолетието му е не само право, но и задължение на неговите родители. Съществуват редица възможности и житейски ситуации, в които на практика родителите не изпълняват това свое задължение. А Конституцията на Република България (чл. 57, ал. 2) не допуска злоупотреба с права, както и тяхното упражняване, ако то накърнява права или законни интереси на други. Със своите действия или бездействия родителите могат да накърнят конституционно гарантираните права на своето дете, поради което те са скрепени и със съответната санкция. Задължително е в законодателството да бъдат предвидени работещи механизми и да бъдат създадени необходимите гаранции, така че децата да могат да упражняват ефективно правата, на които са носители, и да получат необходимата им подкрепа. Именно такива гаранции са регламентирани в ЗЗДет и Семейния кодекс. Това че, разпоредбата на **чл. 74, ал. 1 от ЗСУ** дава възможност само ДСП да извършва насочване за ползване на социална услуга като мярка за закрила на детето по ЗЗДет не е

противоконституционно, а напротив – гарантира, че за децата в риск насочването ще се извършва само от орган за закрила на детето, какъвто е ДСП съгласно чл. 6, т. 2 от ЗЗДет, и това е също израз на конституционното задължение на държавата за закрила на децата. Правосубектността на детето обаче не произтича от чл. 74, ал. 1 от ЗСУ, тъй като детето е самостоятелен носител на права, признати както от българското, така и от международното законодателство. Член 74, ал. 1 от ЗСУ е в съответствие с ЗЗДет.

Напълно невярна е направената в искането интерпретация и на **чл. 87 от ЗСУ**. Тази разпоредба също трябва да се разглежда не само систематично в рамките на закона, но и в неговата връзка със ЗЗДет. Напълно противоречащо на принципите за закрила на детето би било да се забрани на децата да търсят помощ, когато са в нужда или да им се отнема правото да получат необходимата подкрепа, ако такава не е поискана от техните родители или лицата, които полагат грижа за тях. Член 87, ал. 1 от ЗСУ не регламентира правото на детето да потърси подкрепа от доставчик на социална услуга, а урежда реална ситуация, при която детето вече е потърсило такава подкрепа. Неоказването на подкрепа на дете, когато то я е потърсило, би било не само нарушение на основните принципи на Конституцията на Република България и Конвенцията за правата на детето на ООН, но и би било нехуманно. Самото право на детето на социални услуги не е регламентирано в чл. 87, ал. 1 от ЗСУ, а в чл. 7 от ЗСУ.

Следва да се има предвид също така, че ЗЛС прави разграничение между децата под 14 години, които са малолетни, и тези над 14 години, които са непълнолетни. ЗЗДет не поставя възрастово ограничение спрямо децата, които могат да се обръщат самостоятелно към органите за закрила. Съгласно чл. 13 от ЗЗДет всяко дете има право да бъде информирано и консултирано от органа за закрила на детето и без знанието на родителите му или на лицата, които полагат грижи за отглеждането и възпитанието му, ако това е необходимо с оглед защита по най-добър начин на неговите интереси и уведомяването им би засегнало тези интереси. Този текст действа от приемането на ЗЗДет през 2000 г. и не е променян, нито е атакуван като противоконституционен до момента. Въпреки направеното в ЗСУ възрастово разграничение между децата (**чл. 87, ал. 3 и ал. 4**) родителите на малолетните деца не са изключени от процеса за оказване на подкрепа, както неправилно е посочено в искането. В случаите на чл. 87, ал. 3 от ЗСУ доставчикът незабавно следва да уведоми ДСП като орган за закрила на детето, което на практика стартира изпълнението на задълженията на дирекцията, произтичащи от ЗЗДет, в т.ч. и задължението да информира родителите. В този смисъл, твърдението, че „ролята и функциите на родителите се изземват и се предоставят на държавата и доставчиците на социални услуги“ е не само невярно, но и поставя под съмнение цялата изградена система за закрила на детето в България. Следва да се има предвид и това, че общината е основен доставчик на социални услуги в Република България, а кметовете на общини са и органи за закрила на детето съгласно чл. 6, т. 3 от ЗЗДет.

Разпоредбата на **чл. 87, ал. 4 от ЗСУ** също е напълно в съответствие с действащото законодателство. ЗЛС не предвижда при извършване на правни действия от непълнолетно лице водещо да е съгласието на родителя. Съгласно чл. 4 от ЗЛС непълнолетните извършват правни действия със съгласието на техните родители или попечители, но те могат сами да сключват обикновени дребни сделки за задоволяване на текущите им нужди и да разполагат с това, което са придобили със своя труд. Видно от цитираната разпоредба, съгласието на непълнолетното дете и на родителя са равнопоставени. Ако не беше така, в СК нямаше да съществува разпоредба, която урежда случаи на разногласия между родители и деца – съгласно чл. 124, ал. 3 от СК, който действа от 2009 г., при разногласие между родител и дете то може лично да се обърне към ДСП за съдействие. Ако детето е навършило 14 години и разногласието е

по съществени въпроси, то може да се обърне чрез дирекцията за решаване на спора пред районния съд по настоящия му адрес. Решението може да се обжалва по общия ред. Освен това, чл. 87, ал. 4 от ЗСУ не касае случаи на дете в риск или на извеждане на дете от семейството, защото в тези хипотези се прилага само ЗЗДет.

Неправилно е направеното в искането тълкуване и на **чл. 88 от ЗСУ**. В ал. 1 на разпоредбата изрично е посочено, че социални услуги в изпълнение на мерки за закрила на детето се предоставят по реда на ЗЗДет. Това означава, че за тях не е приложим редът за насочване по ЗСУ, а действа досегашният ред, който е непроменен и се прилага от много години. Категорично невярно е и твърдението, че ЗСУ въвежда задължителни социални услуги. Със ЗСУ не се въвежда принцип за задължителност за ползване на социални услуги, принципът е доброволност. Има само едно единствено изключение, а именно когато социалните услуги са определени в изпълнение на мярка за закрила на детето по ЗЗДет. Обратно на твърдението в искането на народните представители обаче, тези услуги не са платени. В ЗЗДет е регламентирано, че мерките за закрила в семейна среда се предприемат от ДСП по искане на родителите, настойниците, попечителите, лицата, които полагат грижи за детето, или на самото дете, както и по преценка на ДСП и се осъществяват от доставчици на социални услуги за деца или от ДСП. Още от 2006 г. в Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето са в сила разпоредби, които регламентират, че ДСП предоставя на детето, родителите, настойниците и попечителите или на лицата, полагачи грижи за детето, информация за социалните услуги за деца и семейства на територията на областта съобразно потребностите на детето и изготвения план за действие и списък на доставчиците на съответната социална услуга, като родителите или лицата, полагачи грижи за детето, както и децата, се насърчават за активно участие в избора на социалните услуги. Само в случаите, когато не може да се постигне контакт или няма заявено желание от страна на родителите, попечителите, настойниците или лицата, които полагат грижи за детето, ползването на социални услуги се извършва въз основа на заповед на директора на ДСП. Тези разпоредби се прилагат само и единствено когато социалните услуги са в изпълнение на мерки за закрила на детето и също са въведени през 2006 г. Това не са разпоредби и правила, въведени със ЗСУ, като той е в съответствие именно със сега действащия ЗЗДет.

Във връзка с ползването на социални услуги за деца в искането е направено изцяло погрешно тълкуване и на **чл. 12, ал. 3 от ЗСУ**, според което „настъпването на определен риск“ е пусков механизъм за задействане на процедури, при които директор на дирекция „Социално подпомагане“ може по своя преценка и при анонимен сигнал да задейства процедура за извеждане на дете от семейството му и/или налагане на задължителни социални услуги“. На първо място, текстът на ал. 3 следва да се разглежда в общия контекст на чл. 12 и направеното с разпоредбата профилиране на социалните услуги на общодостъпни и специализирани. Наличието на определен риск за лицето е основанието за ползване от това лице на специализирана социална услуга, видът на която се определя в зависимост от индивидуалните потребности на лицето. За разлика от специализираните, общодостъпните социални услуги могат да се ползват от всеки без за него да е налице някакъв риск. Разпоредбата е приложима за всички лица. На следващо място, направеното в искането тълкуване отново показва напълно погрешно смесване на системата за социални услуги със системата за закрила на детето. Никъде в ЗСУ няма разпоредби, които да уреждат реда за настаняване на дете извън семейството. Настаняването на дете извън семейството му е мярка за закрила, а не социална услуга и като такава е регламентирана в ЗЗДет, а не в ЗСУ. Основанията за настаняване на дете извън семейството са подробно и изчерпателно регламентирани в чл. 25 от ЗЗДет. Видно от текста на нормата, бедността не е сред тях. Предприетата

мярка за закрила не е обвързана непременно с ползването от детето на социални услуги, още по-малко „задължителни“. Освен това, ЗЗДет категорично регламентира, че настаняването на дете извън семейството е крайна мярка и се предприема само при изчерпване на всички възможности за подкрепа и закрила в семейството, освен в случаите, когато се налага спешно извеждане или са застрашени животът, здравето или сигурността на детето (чл. 25, ал. 2 от ЗЗДет). Социалните работници следва стриктно да спазват разпоредбите и принципите на действащото от години законодателство в областта на закрилата на детето, в т.ч. поредността на мерките за закрила. За всеки постъпил в ДСП сигнал, че дете се нуждае от закрила или са нарушени неговите права или интереси, се извършва проучване и оценка на сигнала. Социалният работник събира необходимата информация от семейството, детето, училището, детската ясла и градина, специализираната институция, роднини, близки, съседи, друга ДСП, личен лекар и от други източници при необходимост. Планираните дейности се обсъждат на междуинституционални срещи, в които участват широк кръг професионалисти. Всеки случай на настаняване на дете извън семейството се основава на индивидуален подход, стриктно спазване на нормативно определените процедури и най-вече – актуална преценка на възможността спрямо децата да бъде предприета както адекватна, така и по-благоприятна мярка за закрила. Особено важно е, че настаняването на дете извън семейството може да стане единствено с решение на съда. В правомощията на съда е да потвърди или отхвърли предприетата от ДСП по административен ред временна мярка за закрила. Съгласно чл. 28, ал. 3 от ЗЗДет съдът разглежда незабавно искането за настаняване извън семейството в открито заседание, с участието на органите или лицата, направили искането, в това число и родителите. В съдебното производство страните имат възможност да представят нови доказателства, документи, становища и позиции относно предприетата мярка за закрила по административен ред, както и да поискат прекратяване на мярката. Съдът е длъжен да разгледа и обсъди всички представени пред него доказателства в тяхната съвкупност и цялост. Нещо повече, съгласно чл. 28, ал. 2 от ЗЗДет в производството съдът може да събира доказателства по своя инициатива, което гарантира неговото правомощие да потвърди или отхвърли предприетата по административен ред мярка за закрила. Настаняването на дете извън семейството може да стане и по искане на родителите и прокурора.

3.2. Ползване на социални услуги от лица, поставени под запрещение

По отношение на ползването на социални услуги от лица, поставени под запрещение, в ЗСУ се запазва въведеният в ЗСП още през 2016 г. режим, който не е атакуван като противоконституционен в този период от време. Разпоредбите на ЗСП, касаещи ползването на социални услуги от лица, поставени под запрещение, са приети през 2016 г. в отговор на две осъдителни решения на Европейския съд по правата на човека по делата „Станев срещу България“ и „Станков срещу България“. И двете решения засягат необходимостта от прецизиране на режима за ползване на социални услуги от лица, поставени под запрещение, и по-конкретно зачитане на желанията и мнението на тези лица. С промените в ЗСП от 2016 г. се въведоха необходимите гаранции, така че да не се допуска ползването на социални услуги против волята на лицата, а техните желания и предпочитания да са водещи, независимо дали са поставени под запрещение или не. По този начин при ползване на социални услуги се осигурява по-голяма защита на правата на лицата, поставени под запрещение, в сравнение с режима на института на запрещението, регламентиран в ЗЛС. Промените в ЗСП са в съответствие и с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, ратифицирана от Република България.

Запазвайки действащия от 2016 г. ред, ЗСУ не противоречи на съществуващия и

нормативно регламентиран в ЗЛС режим на дееспособността. ЗСУ е специален закон, поради което въвежда специален режим по отношение на конкретни права на лицата, поставени под запрещение, а именно правото им на социални услуги. Основните принципи при предоставянето на социални услуги са приложими и спрямо поставените под запрещение лица. Водещо при ползването на социални услуги е желанието на лицето съобразно неговия избор и предпочитанията му. Също така, социалните услуги се ползват само доброволно и в нормативната уредба няма механизми за принудително ползване на социални услуги, независимо от дееспособността на лицата и идентифицираната нужда.

В ЗСУ са предвидени и някои допълнителни гаранции в сравнение с действащата нормативна уредба с цел защита и реализиране на правата на тези лица. Такава е например възможността ДСП да изисква подкрепа от доставчици на социални услуги за изследване на желанията на лицата, поставени под запрещение (**чл. 91, ал. 3 от ЗСУ**). В § 1, т. 21 от Допълнителната разпоредба на ЗСУ е дадена и дефиниция за „специализирана подкрепа за разбиране на информацията и избор на услуга“ – това е подкрепа чрез използване на необходими и подходящи за състоянието на лицето начини и средства за представяне на информацията, за нейното разбиране и за изразяване на желанията и избора на лицето. Допълнителна гаранция е и задължението за настойника или попечителя на лице, поставено под запрещение, да се съобрази с желанието на лицето и да му съдейства за насочването и ползването на избраната от него социална услуга (**чл. 91, ал. 4 от ЗСУ**). Изрично се регламентира и задължение на ДСП за незабавно предприемане на необходимите действия в случай на изразено желание за прекратяване на ползването на услуга за резидентна грижа от лице, поставено под пълно запрещение. Това задължение, както и въведеният общ принцип за предимство на желанието на поставеното под запрещение лице, са от особена важност за тази група по-уязвими лица.

По отношение на ползването на резидентна грижа от лица, поставени под пълно запрещение, също е запазен действащият още от 2016 г. режим. Принципът е, че то се извършва винаги и задължително по съдебен ред (**чл. 95, ал. 1 от ЗСУ**). Временно настаняване по административен ред на поставеното под пълно запрещение лице в социална услуга за резидентна грижа се извършва само до произнасяне на съда, т.е. то не замества настаняването със съдебно решение, и то само в случай че до произнасяне на съда няма друга възможност за полагане на грижи за лицето (**чл. 96, ал. 1 от ЗСУ**). В правомощията на съда е да потвърди или отхвърли предприетото от ДСП по административен ред временно настаняване. В производството съдът може да събира и доказателства по своя инициатива, т.е. той не е обвързан от искането на ДСП. Важността и значението на волята на поставеното под запрещение лице се потвърждават и от задължението на съда да я изследва в рамките на съдебното производство (**чл. 97, ал. 2 от ЗСУ**).

В **чл. 100 от ЗСУ** е уреден редът за прекратяване на настаняването на лице, поставено под пълно запрещение, в социална услуга за резидентна грижа, като отново е запазен действащият още от 2016 г. ред. Чрез съдебния контрол се гарантира, че правата на тези лица няма да бъдат нарушени и те няма да бъдат обект на злоупотреба. Допълнителна гаранция за защита на правата им е и разпоредбата на **чл. 98, ал. 2 от ЗСУ**, съгласно която съдът може да уважи искането за настаняване в социална услуга за резидентна грижа на лице, поставено под запрещение, само в случай че в рамките на производството не се установи възможност за полагане на грижи и осигуряване на подкрепа за лицето в домашна среда и в общността.

4. Относно твърдяното противоречие с Преамбюла, чл. 1, ал. 2 и ал. 3, чл. 44, ал. 2 от Конституцията на Република България

Изложените в искането твърдения и съмнения за застрашаване на националната сигурност, националното и държавното единство и суверенитет и дори създаване на възможности за икономически шпионаж, не намират опора нито в законодателството, нито в развитието на сектора на социалните услуги в последните близо 20 години. Подобни безпочвени твърдения са притеснителни и безспорно вредни за обществото. Всъщност, те са проявление на развилата се в последната година целенасочена и манипулативна кампания срещу ЗСУ, първоначално започнала като кампания против проекта на Национална стратегия за детето и политиките за закрила на детето в Република България и други европейски държави от и извън Европейския съюз.

Повечето от изложените твърдения в искането относно противоречие на ЗСУ с чл. 1, ал. 2 и ал. 3 и чл. 44, ал. 2 от Конституцията на Република България вече бяха разгледани в настоящото изложение. По-горе детайлно и изчерпателно са коментирани разпоредбите на закона, уреждащи доставчиците на социални услуги, включително и от Европейския съюз и Европейското икономическо пространство, тяхното лицензиране, въведеното изключение за предоставяне еднократно или временно на социални услуги без лиценз, както и основанието за неговото въвеждане. Бяха подробно представени и въпросите, свързани с източниците на финансиране на социалните услуги. Отново следва да се подчертае, че независимо от източника на финансиране, изискванията, регламентирани в ЗСУ по отношение на качеството на социалните услуги, контрола и мониторинга на предоставянето им, отчетността и други са еднакви за всички доставчици на социални услуги. Социалните услуги се финансират основно от държавния бюджет, независимо че се предоставят от общините. При това положение е напълно безпочвено да се говори за зависимост на сектора на социалните услуги от чуждо финансиране. Отново следва да се подчертае и, че именно с чл. 43, ал. 4 от ЗСУ за първи път се въвежда като основен принцип забрана за общините и частните доставчици на социални услуги да получават приходи от предоставянето на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет. Както вече бе посочено, таксите за социални услуги, които се финансират от държавния бюджет, се внасят в държавния бюджет и не постъпват като приход нито в бюджета на общината, нито в частния доставчик. Възлагането на социални услуги от общините е само на доставчици, които имат лиценз (чл. 64, ал. 2, т. 3 и чл. 67, ал. 2, т. 3 от ЗСУ). Договорите за възлагане не могат да бъдат по-кратки съответно от две години (за договора по чл. 65, ал. 2 от ЗСУ) и една година (за договора по чл. 68, ал. 2 от ЗСУ). Това са изисквания, на които частни доставчици, предоставящи еднократно и временно социални услуги без установяване на територията на Република България, не могат да отговорят. В този смисъл, абсолютно несъстоятелно е твърдението, че със ЗСУ се „създава право и механизъм чуждестранни организации да се обогатят от предоставянето на социални услуги в България за сметка на националните доставчици на социални услуги, като по този начин се ощетява икономиката на България“.

Искам да обърна особено внимание и на твърдението за нарушаване със ЗСУ на чл. 44, ал. 2 от Конституцията на Република България и направеното в искането обвързване на посочените в него организации с „местни и чуждестранни организации с чуждестранно финансиране“. Подобно твърдение е наистина притеснително. От години неправителствени организации предоставят социални услуги на територията на Република България, като някои от тях са клонове на европейски организации и мрежи. Такова право им е дадено по закон и до момента то не е било оспорвано, включително като противоконституционно. Дейността на тези организации е насочена към оказване

на подкрепа на най-уязвимите лица в обществото и в този смисъл тя не само не е заплаха за националната сигурност и суверенитет, но са безспорни и доказали се във времето необходимостта и ползите от тази дейност. Именно затова те са лицензирани и регистрирани като доставчици на социални услуги. В искането на народните представители не намирам доказателства, че дейността на доставчици на социални услуги е насочена срещу суверенитета, териториалната цялост на страната и единството на нацията, към разпалване на расова, национална, етническа или религиозна вражда, към нарушаване на правата и свободите на гражданите, както и организации, които създават тайни или военизирани структури, или се стремят да постигнат целите си чрез насилие.

5. Относно твърдяното противоречие с чл. 1, ал. 2, чл. 7 и чл. 56 от Конституцията на Република България

Не може да бъде споделено твърдението в искането за противоречие на ЗСУ с принципа за отговорност на държавата за вреди, причинени от незаконни актове или действия на нейни органи или длъжностни лица, прогласен в чл. 7 от Конституцията на Република България, и с принципа за правото на защита на всеки гражданин, което той има когато са нарушени или застрашени негови права или законни интереси, прогласен в чл. 56 от Конституцията на Република България. По отношение на отговорността на държавата за вреди е приет и от години действа специалният Закон за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ). Съгласно чл. 1 от този закон държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност, както и за вредите, причинени от действието на отменени като незаконосъобразни или обявени за нищожни подзаконовни нормативни актове. Тези обществени отношения не са предмет на уреждане от ЗСУ. За тях има детайлна уредба в ЗОДОВ. Въпреки че ЗОДОВ не е приложим по отношение на частните доставчици на социални услуги, в Глава единадесета от ЗСУ е регламентирана административнонаказателната отговорност, която те носят, както и редът за нейното осъществяване.

Необосновано е и твърдяното противоречие на ЗСУ с Конституцията на Република България във връзка с правото на защита на лицата, ползващи социални услуги. Именно с цел осъществяване на много по-сериозен контрол на качеството на социалните услуги с чл. 22, ал. 1 от ЗСУ е създадена Агенцията за качеството на социалните услуги. Дейностите по извършването на този контрол и мониторинг са подробно описани в чл. 114 от ЗСУ. Те са свързани с проверки на дейността на доставчиците на социални услуги за съответствието ѝ с изискванията на законодателството, за спазване на стандартите за качество на социалните услуги, както и за законосъобразното разходване на средства от държавния бюджет. Част от тези дейности е и правомощието на АКСУ да проверява спазването на правата на потребителите на социални услуги (чл. 114, т. 3 от ЗСУ), което е въведено за първи път. Безспорно то е в пряка връзка с правото на защита на потребителите на социални услуги, което те имат в случаите, когато считат, че са нарушени техни права или законни интереси, произтичащи от ползването на социални услуги. Съгласно разпоредбата на чл. 109, ал. 2, т. 5 от ЗСУ редът за извършване на контрол, мониторинг и оценка на качеството и ефективността на социалните услуги се определят в Наредбата за качеството на социалните услуги. В наредбата ще бъде уреден и редът за подаване на жалби и сигнали от граждани при съмнения от тяхна страна за нарушаване

на законодателството в областта на социалните услуги или конкретно на техни права. Тази възможност също е проявление на конституционно гарантираното право на защита.

Със ЗСУ контролът по отношение на частните доставчици не само не е „формален и недостатъчен“, а напротив – той е завишен и с разширен обхват. Съгласно разпоредбите на ЗСУ общините също ще имат право да извършват контрол и мониторинг вече не само като доставчик на социалните услуги, но и като орган на местното самоуправление (чл. 113 от ЗСУ). След влизане в сила на ЗСУ кметът ще извършва и мониторинг на дейностите по осигуряване на достъп до социалните услуги в общината. Кметът ще представя на АКСУ и ежегоден анализ на състоянието и ефективността на социалните услуги в общината. Той ще включва информация за постигнатите резултати при предоставянето на социални услуги, отчет на разходваните средства, а за възложените на частен доставчик социални услуги – и годишна оценка на изпълнението на сключения договор за възлагане. За първи път със ЗСУ се предвижда и вътрешен контрол и мониторинг от страна на доставчиците. Те ще разработват програми за развитие на качеството на предоставяните от тях социални услуги, в които се включват и дейностите за извършване на периодичен и годишен контрол и мониторинг на качеството. Запазва се и ежегодното отчитане на дейността на доставчика, но се разширява обхватът на анализа. Той вече ще включва и резултатите от прилагането на програмата за развитие на качеството и резултатите от проведения годишен контрол и мониторинг. Отчетност по отношение на таксите за социални услуги е предвидена изрично за социалните услуги, които се финансират от държавния бюджет, както и от общинския бюджет, за което следи кметът на общината. Отново обръщам внимание, че частните доставчици могат сами да определят таксите за социалните услуги, които финансират. Другото би противоречало на принципа за свободна стопанска инициатива. Държавата не може да се намесва в частно-правни отношения между частен доставчик и лице, избрало да ползва социални услуги от него, след като е било запознато с таксата, която ще следва да заплати на доставчика.

По отношение на направения преглед на измененията в действащото законодателство, извършени с Преходните и заключителни разпоредби на ЗСУ, считам, че те са представени неправилно и без да се отчита целта на конкретните промени. Посочените в искането разпоредби са извадени от контекста, с което се създава поле за тяхното превратно тълкуване. Една част от цитираните нормативни актове дори не са променяни чрез Преходните и заключителни разпоредби на ЗСУ (напр. Административнопроцесуалният кодекс и Законът за концесиите), за да бъдат представяни разпоредбите им като основание за установяване на противоконституционност на ЗСУ. Измененията в законодателството, направени чрез ЗСУ, не са свързани с промяна във философията на законите. Както вече бе посочено, те произтичат от промяната в дефинирането на социалните услуги в ЗСУ като дейности, а не като места за тяхното предоставяне, както и от премахването на специализираните институции като форма на грижа за деца. Тези промени целят синхронизиране на законодателството и недопускане на забавяне в прилагането на закона. Много ясно те могат да бъдат проследени чрез сравнителен анализ на това какъв е действащият текст или режим и каква е промяната по същество.

6. Относно твърдяното противоречие с чл. 60, ал. 1 от Конституцията на Република България

Разпоредбите на ЗСУ са изцяло в съответствие с чл. 60, ал. 1 от Конституцията

на Република България, съгласно който гражданите са длъжни да заплащат такси, установени със закон, съобразно техните доходи и имущество. Заплащането на такси за социалните услуги е установено именно със закон – в сега действащата уредба основанието е чл. 17 от ЗСП, а в ЗСУ основанието е **чл. 102**. Съгласно чл. 17 от ЗСП социалните услуги, когато са делегирани от държавата дейности, се предоставят срещу заплащане на такса от лицата, които ги ползват. Изключение е предвидено само за социалните услуги за деца, за лицата над 18-годишна възраст до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст, за лицата, които нямат доходи и влогове, за лицата, настанени в приюти и в кризисни центрове, за лицата от 18- до 21-годишна възраст, настанени в центрове за временно настаняване след напускането на специализирана институция за предоставяне на социални услуги и за лицата, дарили недвижима собственост в полза на държавата или общините с цел развитие на социални услуги. Съгласно разпоредбата на **чл. 103 от ЗСУ** ползването на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет, е безплатно за децата, за младежите от 18- до 21-годишна възраст, които до навършване на пълнолетие са ползвали резидентна грижа по реда на ЗЗДет, както и за лицата, които нямат доходи и влогове. Освен това, в **чл. 104 от ЗСУ** за първи път в законодателството са определени финансирани от държавата социални услуги, които ще се предоставят без заплащане на такса, независимо от техните потребители. Такива са например услугите за: консултиране и подкрепа на родители по въпросите на ранното детско развитие и отглеждането на деца; ранна интервенция на уврежданията; спешно осигуряване на подкрепа в случай на кризисна ситуация; подкрепа и осигуряване на подслон на лица, пострадали от домашно насилие и лица, жертви на трафик; осигуряване на подслон на бездомни лица; заместваща грижа до 14 календарни дни в годината за деца и лица с трайни увреждания с определени вид и степен на увреждане или степен на намалена работоспособност 90 и над 90 на сто и с определена чужда помощ и деца, настанени извън семейството; подкрепа и обучение на лица, които полагат неформална грижа в домашна среда за зависими членове на семейството и др. Така в закона се определят освен лицата, които не заплащат такси, и конкретни услуги, които са безплатни за всички, които ги ползват. Също така, в ЗСУ е предвидено всички дейности, които се извършват от доставчика на социална услуга за информиране и за консултиране с цел оценка на потребностите и разработване на план за подкрепа на лицето, да бъдат безплатни. В правилника за прилагане на закона ще бъдат регламентирани и случаите, в които лицата не заплащат пълния размер на таксата, както и конкретни услуги, за които лицата не заплащат такса в пълен размер (**чл. 103, ал. 2 и чл. 104, ал. 3 от ЗСУ**).

По отношение на **чл. 169 от ЗСУ** в искането не са изложени конкретни аргументи за установяване на противоконституционност на разпоредбата и е необосновано. Член 169 урежда отговорността, която всяко лице носи при неизпълнение на влязло в сила задължително предписание, издадено на основание ЗСУ или нормативните актове по неговото прилагане. Задължителни предписания по ЗСУ обаче може да издава само изпълнителният директор на Агенцията за качеството на социалните услуги при точно определени случаи и на определен кръг лица. В него не попадат нито настоящи, нито бъдещи потребители на социални услуги. Освен това, няма задължителни предписания по този закон за ползване на социални услуги. Задължителните предписания са за отстраняване на допуснати нарушения, за прекратяване на финансиране и други. Те са насочени към доставчиците на социални услуги, техните служители и към държавни и общински органи и целят гражданите да получават качествени социални услуги и да бъдат със защитени права като потребители на тези услуги. Не мога да се съглася, че е противоконституционно да се предвижда санкция при неизпълнение на задължителни предписания, издадени от държавен орган.

Подобни разпоредби съществуват в редица други нормативни актове и считам, че това е напълно обосновано.

7. Относно искането за установяване на противоконституционност на § 43 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗСУ

ЗСУ урежда в цялост обществените отношения, свързани с предоставянето, ползването, планирането, финансирането, качеството, контрола и мониторинга на социалните услуги в Република България. В закона са уредени основните положения, които подлежат на трайна уредба. За прилагането му обаче следва да бъдат приети редица подзаконовни нормативни актове. В § 43, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗСУ са изчерпателно изброени всички подзаконовни нормативни актове, които следва да бъдат приети от Министерския съвет в тримесечен срок от влизане на закона в сила. В ал. 2 на същата разпоредба са посочени актовете, които подлежат на утвърждаване от министъра на труда и социалната политика. Без тези актове ще има непълнота в уредбата, което е недопустимо. Обхватът на всеки от подзаконовите нормативни актове е изрично регламентиран в текста на самия закон, на систематичното място съобразно материята, която той ще урежда. В този смисъл, по отношение на тях изцяло са спазени регламентираните в Закона за нормативните актове (ЗНА) принципи на необходимост, обосновааност, предвидимост и субсидиарност. Съгласно изискванията на ЗНА по проекта на всеки от подзаконовите нормативни актове ще бъдат проведени обществени консултации с гражданите и юридическите лица в установения за това срок, в рамките на който те ще могат да изложат своите предложения и становища.

Във връзка с твърденията за ефекта и последиците от ЗСУ, трябва да отбележа, че ЗСУ все още не е влязъл в сила, не са влезли в сила и промените в другите закони, направени чрез ЗСУ, поради което не могат да се правят релевантни изводи за последици (и при това, че вече са настъпили) от правна уредба, която не се прилага. Въздействието, което законът в цялост ще окаже върху обществените отношения, които урежда, ще може да бъде анализирано едва след влизането му в сила и неговото реално пълно прилагане. Имайки предвид, че атакуваните разпоредби в искането не са новите норми, а са най-вече такива, които запазват основни принципи на сегашната система за социални услуги в Република България, някои от които прилагани вече близо 20 години, е напълно неоснователно да се счита, че те водят до някаква „опасност“ по отношение на ефекта от ЗСУ.

Считам, че чрез излагане на твърдения, които не се основават на аргументиран и подробен анализ на правните принципи и норми, а на тяхното превратно тълкуване, много често разширително и извън контекста, се прави опит да се обоснове противоконституционност на ЗСУ. Един закон може да бъде обявен за противоконституционен, когато целта му е несъвместима с принципите, установени в Конституцията на Република България, когато с него се изземват правомощия от органи и институции, на които те са възложени с основния закон, както и когато този закон неоправдано и несъразмерно накърнява основни права и свободи на гражданите. Никое от посочените в искането твърдения не доказва която и да е от горните хипотези.

От изложените в настоящото становище съображения е видно, че Законът за социалните услуги доразвива основните конституционни принципи, базира се на нормите на европейското и международното право, а разпоредбите му целят оказване на качествена и ефективна подкрепа чрез социални услуги на всеки, който има нужда

от тях – подкрепа, основана на зачитане на правата, свободите, достойнството и личната неприкосновеност на лицата и на уважение на личността на всеки, независимо от неговите възраст, здравно състояние, образование, доходи, социално и имуществено състояние.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,**

Предвид изложените съображения, моля на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията на Република България да постановите решение, с което да отхвърлите като неоснователно и необосновано искането на петдесет и четири народни представители от 44-тото Народно събрание на Република България за установяване на противоконституционност на чл. 1, чл. 2, чл. 3, ал. 1, чл. 5, чл. 6, чл. 7, чл. 11, ал. 2, чл. 12, чл. 13, ал. 2, чл. 14, чл. 15, чл. 17, чл. 23, чл. 26, чл. 29, чл. 31, чл. 41, чл. 48, чл. 50, чл. 57, чл. 61, чл. 63, чл. 64, чл. 65, чл. 74, чл. 81, чл. 82, чл. 87, чл. 88, чл. 91, чл. 95, чл. 96, чл. 100, чл. 102, чл. 103, чл. 104, чл. 116, чл. 120, чл. 121, чл. 136, ал. 3, чл. 137, чл. 143, чл. 144, чл. 169 и § 43 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за социалните услуги, и на закона в неговата цялост.

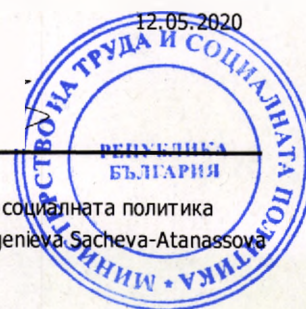
С оглед проследимост и в подкрепа на основателността на изложените в настоящото становище съображения, прилагам и моля да приемете изготвените от Министерството на труда и социалната политика сравнителни таблици.

- ПРИЛОЖЕНИЕ:** 1. Кратко сравнение на основните положения в Закона за социалните услуги и действащата нормативна уредба (основно в Закона за социално подпомагане и Правилника на прилагане на Закона за социално подпомагане);
2. Сравнителна таблица с промени в Закона за закрила на детето и Семейния кодекс (извършени чрез Преходните и заключителни разпоредби на Закона за социалните услуги).

**ВЯРНО С ЕЛЕКТРОННО
ПОДПИСАНИЯ ОРИГИНАЛ**

X

ДЕНИЦА САЧЕВА
Министър на труда и социалната политика
Signed by: Denitsa Evgenieva.Sacheva-Atanassova

КРАТКО СРАВНЕНИЕ

ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ В ЗАКОНА ЗА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ И ДЕЙСТВАЩАТА НОРМАТИВНА УРЕДБА (основно в ЗСП и ППЗСП)

СЕГАШНА НОРМАТИВНА УРЕДБА	ЗАКОН ЗА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ
НОРМАТИВНО ОПРЕДЕЛЕНИЕ ЗА СОЦИАЛНА УСЛУГА	
<ul style="list-style-type: none">- Определяне на услугите чрез мястото, в което се предоставят (например: дом, център и др.);- Дефиниции на тези места в ППЗСП.	<ul style="list-style-type: none">- Определяне на услугите чрез дейностите, които се осъществяват за подкрепа за превенция и/или преодоляване на социалното изключване, реализиране на права и подобряване на качеството на живот;- Разделение на услугите на общодостъпни и специализирани;- Дефиниции на видовете социални услуги в закона.
ЦЕЛИ НА ЗАКОНА	
В ЗСП целите на закона по отношение на социалните услуги са само подкрепа за социално включване и насърчаване на предприемачеството в социалната сфера.	Целите на закона са основно гарантиране на достъпност, качество, ефективност, интегриран подход и насърчаване на публично-частното партньорство.
ПРИЛОЖНО ПОЛЕ	
<ul style="list-style-type: none">- На територията на Република България;- За социални услуги, които се предоставят и ползват на територията на Република България.	<ul style="list-style-type: none">- На територията на Република България;- За социални услуги, които се предоставят и ползват на територията на Република България.
ЦЕЛИ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ	
<ul style="list-style-type: none">- Социално включване;- Гарантиране на независим живот.	<ul style="list-style-type: none">- Превенция и/или преодоляване на социалното изключване;- Реализиране на права;- Подобряване на качеството на живот.
ПРИНЦИПИ	
Не са регламентирани.	Регламентиране на основните принципи при организиране и предоставяне на социалните услуги, които впоследствие намират отражение и в разпоредбите на закона.
ЛИЦА, КОИТО ИМАТ ПРАВО ДА ПОЛЗВАТ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ	

Основно уязвими групи при определени рискове, с известни ограничения за някои групи чужди граждани, които все още не са придобили определен статут.	Всички лица, които могат да получат подкрепа чрез дефинираните в закона социални услуги, като се въвеждат и общодостъпни услуги.
РОЛЯ НА ИЗБОРА И ЖЕЛАНИЯТА НА ЛИЦАТА	
- Водещи са избора и желанията на лицата за услугите, които искат да ползват; - Няма право за избор на доставчик при насочване от ДСП.	- Водещи са избора и желанията на лицата за услугите, които искат да ползват; - Право на избор на доставчик, включително и при насочване от ДСП.
ВИДОВЕ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ	
- В общността и в специализирани институции; - В зависимост от източника на финансирането; - В ИПЗСП са определени конкретни места като видове социални услуги – домове, центрове, звона, приюти и др., като изключение от този начин на регламентиране са услугите в домашна среда и приемната грижа.	- Профилиране по различни признаци – цели, функции, потребители, специфични нужди, групи дейности, продължителност и начин на ползване, среда, организация; - Дефиниране в закона на видовете социални услуги в зависимост от основните групи дейности; - Право на доставчиците да избират организацията на предоставянето и начина на управление на услугите в съответствие с определените в закона критерии и със стандартите за качество, определени в Наредбата за качеството на социалните услуги; - Задължителни принципи, които следва да се спазват при избора на организация и начин на управление на социалните услуги, които се финансират от държавния бюджет.
ОРГАНИ	
Липсва систематизирана и ясна уредба относно ролята и всички отговорности на различните органи.	Регламентирани са всички права и задължения по закона на държавните и местни органи, като за първи път се систематизират правата и задълженията на общините като орган на местното самоуправление, а не само като основен доставчик на социални услуги.
ОРГАНИ, ОТГОВАРЯЩИ ЗА КОНТРОЛА ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНА И КАЧЕСТВОТО НА УСЛУГИТЕ	
- Инспекторат към АСП – за стандартите за услугите за пълнолетни лица и цялостното спазване на нормативната уредба в областта на социалните услуги; - Председател на ДАЗД – за стандартите за услугите за деца,	- Агенция за качеството на социалните услуги – контрол по спазването на закона, спазването на стандартите за качество от всички доставчици и за всички социални услуги, контрол при разходването на държавни средства;

определени в НКССУД.	- Новата агенция се създава в рамките на щатната численост в системата на МТСП, която включва и второстепенните разпоредители с бюджет.
ДОСТАВЧИЦИ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ	
<p>- Държава, общини и частни правни субекти, като ред за предоставяне на услуги от държавата не е регламентиран;</p> <p>- В ЗСП няма определение за доставчик на социални услуги.</p> <p><i>Частни доставчици</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. български физически лица, регистрирани по Търговския закон, и юридически лица; 2. физически лица, извършващи търговска дейност, и юридически лица, регистрирани по законодателството на друга държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство. 	<p>- Общини и частни правни субекти, като последните са определени като частни доставчици на социални услуги;</p> <p>- Доставчик на социални услуги е дефиниран като лице, което отговаря за предоставянето на социалните услуги;</p> <p>- Изрична регламентация, че общините отговарят за предоставянето на социалните услуги, финансирани от държавния и общинския бюджет;</p> <p>- Възможност за общините за предоставяне на социалните услуги, финансирани от държавния и общинския бюджет, чрез специално създадени от общината за предоставянето на социалните услуги юридически лица.</p> <p><i>Частни доставчици</i></p> <p>- Не се променя и се запазва кръга на частните доставчици.</p>
ПРИДОБИВАНЕ НА СТАТУТ НА ДОСТАВЧИК ОТ ЧАСТНИ ПРАВНИ СУБЕКТИ	
<p>За предоставяне от частни доставчици на социални услуги за деца е необходим лиценз от председателя на ДАЗД и вписване в регистър към АСП.</p> <p>За предоставяне от частни доставчици на социални услуги за пълнолетни лица е необходимо само вписване в регистър към АСП.</p> <p>Разделението на двата режима е само въз основа на критерия възраст на потребителите.</p>	<p>За предоставяне от частни доставчици на всички социални услуги, независимо от възрастта на потребителите, е необходимо издаване на лиценз от Агенцията за качеството на социалните услуги.</p> <p>Лицензирането е приложимо и за специално създадените от общината за предоставяне на социални услуги общински юридически лица, независимо че не са частни доставчици.</p>

ЛИЦЕНЗИРАНЕ

- Детайлна регламентация в ЗЗД и частично в ЗСП;
- Регистрационният режим е регламентиран детайлно в ЗСП;
- Срок на лиценза за услуги за деца – 3 г.;
- Срок на регистрацията за услуги за пълнолетни лица – безсрочна/неограничена;
- Лицензионният и регистрационният режим е приложим и за чуждите доставчици от ЕС и ЕИП;
- Доставчици, извън България, ЕС и ЕИП, нямат право да предоставят социални услуги на територията на Република България.

- Лицензионният режим се основава на сега действащата уредба за лицензиране на услугите за деца, но срокът на лиценза се увеличава от 3 на 5 години;
- Основните нови моменти са – въвеждане на възможност за проверка на място на посочени от кандидата обстоятелства, ново основание за отнемане на лиценз (при прекратено възлагане на управление на социална услуга поради установени нарушения, свързани с незаконосъобразно разходване на предоставените средства от държавния и/или общинския бюджет), таксите за издаване и подновяване на лиценз ще се внасят в АКСУ, а не във фонд „Социална закрила“, регистърът на доставчиците няма да се води от АСП, а от АКСУ;
- По искане на Министерство на икономиката е регламентирано, че няма да подлежат на лицензиране физически лица, извършващи търговска дейност, и юридически лица, регистрирани по законодателството на друга държава – членка на Европейския съюз, или на друга държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, които съгласно законодателството на държавата, в която са установени, имат право да предоставят социални услуги, когато извършват тези услуги еднократно или временно без установяване на територията на Република България. За тях има уведомителен режим, но те са длъжни да спазват българското законодателство в цялост.

ПЛАНИРАНЕ

- Няма регламентирано планиране на национално ниво;
- Задължение за стратегии на областно и общинско ниво без обвързването им с реални последици и финансиране;
- Липса на критерии за планиране на услугите и за финансирането им от държавния бюджет.

- Национална карта на социалните услуги, разработена въз основа на анализи и предложения на общините, основани на нормативно определени обективни критерии;
- Годишно планиране на социалните услуги на национално ниво;
- Годишно планиране на социалните услуги на общинско ниво;
- Активна роля на общините;
- Наредба за планирането на социалните услуги.

ФИНАНСИРАНЕ ОТ ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ

От държавния бюджет се финансират делегираните от държавата дейности без да се посочва по какви критерии се определят те, какви принципи се спазват и др.

- Както дългосрочното планиране на финансирането, така и годишното финансиране се обвързва с услугите в националната карта на социалните услуги.
- Принципи при финансиране от държавния бюджет и за управление на средствата като например: за това че средствата от държавния бюджет се осигуряват само на общините; за това че общините и частните доставчици нямат право да получават приходи от предоставянето на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет; за това, че средствата от държавния бюджет могат да се използват единствено за финансиране на услугите, за които са предоставени; за това, че кметовете отговарят за управлението и законосъобразното разходване на предоставените им средства и други.

СТАНДАРТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ ОТ ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ И ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ТАКСИТЕ

- Финансиране на база единни разходни стандарти, определяни ежегодно с решение на МС, независимо от характера на различните дейности;
- Таксите са в тарифа и са определени за отделните видове услуги като процент от дохода на лицата.

- Дефиниция за стандарт за финансиране и обвързване на разработването на стандартите с отчитане на различните изисквания към всяка услуга;
- Въвеждане на допълващи стандарти за социалните услуги, чрез които се осигурява дневна или резидентна грижа за определени групи лица, нуждаещи се от високо специализирана подкрепа;
- Подзаконова регламентация на елементите, формиращи стандартите, начина на определяне на таксите за ползване на социални услуги, редът за разработването им.

СМЕСЕНО ФИНАНСИРАНЕ

Няма правна регламентация на ред и условия, а само общ текст, че социални услуги могат да се предоставят при съвместно участие въз основа на договор между държавата, общините и частните доставчици.

- Смесено финансиране от държавния и общинския бюджет на услуги, включени в националната карта на социалните услуги;
- Смесено финансиране от физически или юридически лица;
- Изрично определяне на възможното предназначение на смесеното финансиране – 1. на допълнителен брой потребители, надвишаващ планирания за финансиране от държавния бюджет и 2. по стандарти за финансиране, надвишаващи размера на приетите стандарти за финансиране на услугата от държавния бюджет.

ТАКСА ЗА ПОЛЗВАНЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ

Освобождаване в ЗСП само за децата, а другите облекчения са в подзаконов акт, без за това да има изрична законова делегация.	- Лицата, освободени от заплащане на такса, са посочени в закона; - Изрична законова делегация за определяне в подзаконов акт на случаите за частично освобождаване от заплащане на такса.
--	---

СОЦИАЛНИ УСЛУГИ, ЗА КОИТО НЕ СЕ ЗАПЛАЩА ТАКСА

Няма правна регламентация.	- Определят се социални услуги, за които всички лица, които ги ползват, не заплащат такса; - Изрична законова делегация за определяне в подзаконов акт на социални услуги, за които има частично освобождаване от заплащане на такса.
----------------------------	--

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪБРАНИТЕ ТАКСИ

<u>За услуги, финансирани от държавния бюджет</u> Размерите на таксите се определят в Тарифа на МС. Събраните такси от общините за ползване на финансирани от държавния бюджет социални услуги се внасят в държавния бюджет.	<u>За услуги, финансирани от държавния бюджет</u> Размерите на таксите се определят в Тарифа на МС. Запазва се съществуващият ред, като при смесено финансиране от общинския бюджет средствата от събраните такси ще се разпределят в зависимост от участието във финансирането.
<u>За услуги, финансирани от общинския бюджет</u> Определят се от общините и се събират по реда на ЗМДТ.	<u>За услуги, финансирани от общинския бюджет</u> Запазва се съществуващият ред.
<u>За услуги, изцяло финансирани от частни доставчици</u> Определят се и се събират от доставчика.	<u>За услуги, изцяло финансирани от частни доставчици</u> Запазва се съществуващият ред.

СОЦИАЛНИ УСЛУГИ НА ОБЩИНСКО И ОБЛАСТНО НИВО

Няма правна регламентация и няма такива услуги.	- Социални услуги на общинско ниво, които се предоставят за посрещане на потребностите на населението в общината; - Социални услуги на областно ниво, които се предоставят за посрещане на потребностите на населението от цялата област; - Социални услуги на областно ниво, които се предоставят за посрещане на потребностите на лица от цялата страна.
---	--

СЪЗДАВАНЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ

Заповед на изпълнителния директор на АСП по предложение на РДСП след решение на общинския съвет.	- Социалните услуги, които се финансират от държавния бюджет, се създават с решение на общинския съвет след предварително одобрение от АСП; - Служебно АСП ще изисква от АКСУ становище за съответствието
--	--

	на социалната услуга със стандартите за качество въз основа на представено от общината описание на социалната услуга, като подобно на режима за лицензиране, ще може да извършва проверка на място.
--	---

СПОРАЗУМЕНИЯ МЕЖДУ ОБЩИНИТЕ

Няма правна регламентация.	<ul style="list-style-type: none"> - За предоставянето на социалните услуги на общинско и областно ниво, които се предоставят съответно за лица от други общини или за лица от цялата област, се сключват споразумения между общините; - Регламентира се възможност една община да предоставя услуги и за лица от друга община, която няма обективна възможност да създаде съответната услуга; - Нормативно се определят случаите на обективна невъзможност за създаване на социална услуга.
----------------------------	---

ПРЕКРАТЯВАНЕ НА ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА УСЛУГИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ

<p>1. Заповед на изпълнителния директор на АСП за закриване на услугата по предложение на РДСП след решение на общинския съвет.</p> <p>2. Заповед на изпълнителния директор на АСП за закриване на услугата по предложение на инспектората към АСП, а когато е за услуга за деца и становище на ДАЗД, при констатирано нарушение на критериите и стандартите за социални услуги.</p>	<p>1. Различен режим при отпадане на услуга от националната карта, липса на потребители и при решение услугата да се предоставя от друга община. АСП е длъжна да уведоми общината за прекратяването на финансирането в първите два случая. Общинският съвет е компетентен да вземе решение дали да прекрати предоставянето или да го продължи, но с финансиране от общинския бюджет.</p> <p>2. При прекратяването поради несъответствие със стандартите за качество се регламентират задължителни стъпки преди финалното прекратяване, като те важат за всички услуги, независимо от тяхното финансиране и включват етап на издаване на задължителни предписания, проверки на изпълнението им, даване на допълнителен срок, а за финансирани от държавата услуги и предписание към общината за провеждане на възлагане. Регламентира се прекратяването на финансирането от държавния бюджет и възможността общините да предприемат мерки за осигуряване на потребностите от услугата.</p>
--	---

ВЪЗОБНОВЯВАНЕ НА ПРЕДОСТАВЯНЕТО

Няма правна регламентация.	Регламентират се условия за възобновяване на предоставянето на социална услуга, когато то е било прекратено поради несъответствие със стандартите за качество.
ВЪЗЛАГАНЕ ОТ ОБЩИНАТА НА ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ	
Регламентирана е една възможност – възлагане от кмета на общината на вече открита услуга след проведен конкурс или по договаряне при единствен кандидат.	<p>Два вида възлагане от кмета на общината само след провеждане на конкурс:</p> <ul style="list-style-type: none"> - възлагане на предоставянето на създадени с решение на общинския съвет социални услуги, като се регламентират в закона условията, договора и др. (този режим съществува и в момента); - възлагане на предоставянето на социални услуги, които общината няма възможност за създаде, като за този вид възлагане има повече условия и изисквания (този режим е нов и е една от формите на публично-частно партньорство).
ПУБЛИЧНО-ЧАСТНО ПАРТНЬОРСТВО	
Няма правна регламентация.	<p>Регламентират се три форми:</p> <ul style="list-style-type: none"> - при възлагане на частен доставчик на предоставянето на социални услуги, които общината няма обективна възможност да създаде; - при осигуряване на смесено финансиране от физическо и юридическо лице за социална услуга, която се предоставя от общината; - при съвместно предоставяне на социални услуги чрез осигурено финансиране от общинския бюджет и частен доставчик (социални услуги, които се финансират от държавния бюджет, са изключени от обхвата на този режим).
НАСОЧВАНЕ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ	
<ul style="list-style-type: none"> - Всички услуги за деца – само с направление от ОЗД-ДСП, а настаняването в резидентни услуги е от съда; - Всички услуги за пълнолетни лица – заповед или направление от ДСП, като настаняването в резидентна услуга е със заповед. 	<ul style="list-style-type: none"> - Общодостъпни услуги – без насочване, като за тях няма да се сключва и договор; - Специализирани услуги – определяне на случаите, в които насочването е от общината или от ДСП (от ДСП е за всички случаи, когато има риск или нужда от закрила – деца в риск, лица в кризисна ситуация, лица, поставени под запрещение и други); - Насочване за ползване на социални услуги от деца, които не са в

	<p>риск – от общината;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Координация и съдействие при насочването; - Не се издават заповеди и направления; - Насочването включва само подкрепа за информиран избор от лицето и предварителна оценка с предложение за подходящи услуги и съответно избора на лицето; - Насочването за услуги като мярка за закрила на детето е по реда на ЗЗД.
ИЗБОР НА ДОСТАВЧИК	
ДСП посочва конкретна услуга и доставчик.	<ul style="list-style-type: none"> - Всяко лице само избира от кой доставчик да ползва услугата, като се въвеждат правила в зависимост от това дали услугата е на общинско или областно ниво; - Изрична забрана на доставчиците за отказ за предоставяне на услугата и регламентация на изключенията; - Запазва се сключването на договор за ползване на услуга за специализираните услуги.
СПИСЪК НА ЧАКАЩИ	
В ППЗСП само е посочено вписване в регистър на чакащите от съответните органи без друга регламентация.	Задължение за водене на списък на чакащите от доставчиците и въвеждане на принципа на поредността.
ИНДИВИДУАЛНА ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ И ИНДИВИДУАЛЕН ПЛАН ЗА ПОДКРЕПА	
<ul style="list-style-type: none"> - Въведени са през 2016 г. в ЗСП, а редът за изготвянето им е регламентиран в ППЗСП през 2017 г.; - Сключването на договор за ползване на услугата е преди оценката. 	<ul style="list-style-type: none"> - Запазват се принципите при изготвянето на оценката и плана, както и задълженията на доставчиците; - Координация и съдействие от други органи и лица; - Договорът се сключва след оценката на потребностите; - Общодостъпните услуги – без оценка и план.
УПРАВЛЕНИЕ НА СЛУЧАЙ	
Няма обща правна регламентация. Има подзаконова уредба в ППЗЗД за работа по случай на дете в риск, но това е само при мерки за закрила на детето.	Регламентира се какво включва управлението на случай при ползване на специализирани услуги, определянето на отговорни служители и др.
ОТЧИТАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ	
Застостта на услугата се определя въз основа на сключените договори.	Дейността се отчита чрез информацията в интегрираната информационна система на АСП, като се регламентира информацията,

	която следва да се въвежда, включително и за разходите.
ПРЕДИМСТВО НА ПОДКРЕПАТА В ДОМАШНА СРЕДА И В ОБЩНОСТТА	
Принципът е регламентиран в ЗСП.	Запазва се в ЗСУ.
ДЕЦА – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ	
<ul style="list-style-type: none"> - Основно регламентацията е в ЗЗД, като основно касае само децата в риск; - Няма различна регламентация, когато се ползват услуги за деца, родители и семейства, чрез които не се прилага мярка за закрила. 	<ul style="list-style-type: none"> - Разграничение в режима за ползване на услуги, когато децата не са в риск; - Задължително прилагане на ЗЗД, когато услугите са за деца в риск; - Забрана за отказ на съдействие на дете, когато е поискало помощ и въвеждане на съответни задължения за информиране на родители/ДСП; - Задължителни услуги, определени от съда и от ДСП, но само когато чрез тях се прилага мярка за закрила на детето; - Чрез промяна в СК се въвежда и подкрепа при родителски конфликти и определяне по преценка на съда на услуги, които родителите да ползват при родителски конфликти; - Чрез промяна в ЗЗД децата с увреждания отпадат от кръга на децата в риск (където те са включени без никакви други критерии, а само въз основа на критерия наличие на увреждане), като по този начин се намалява административната тежест за тях за издаване на направления от ОЗД по реда на ЗЗД за всяка услуга, която е необходима за детето с увреждане.
ДЕЦА – РЕЗИДЕНТНА ГРИЖА	
<ul style="list-style-type: none"> - Съдебен контрол на настаняването в резидентна грижа; - Максимален срок на настаняването – 3 години. 	<ul style="list-style-type: none"> - Съдебният контрол се запазва, като се прави изключение само за случаи на ползването на резидентна грижа до 30 дни в годината от деца с трайни увреждания, които имат нужда от постоянно медицинско наблюдение и медицинска грижа, когато не са налице основанията по ЗЗД за настаняване извън семейството, т.е. детето не се настанява извън семейството, а ползва услугата по желание на родителите или лицата, които изпълняват родителските отговорности; - Намаление на максималния срок на настаняване в резидентна грижа от 3 на 2 години с актуализация на оценката на 6 месеца; - Въвежда се забрана за предоставяне на резидентна грижа на деца до

	тригодишна възраст, с изключение на случаите, в които не може по друг начин да се осигури постоянно медицинско наблюдение и медицинска грижа на деца с трайни увреждания.
ЗАМЕСТВАЩА ГРИЖА	
Тази грижа с целите, които са дефинирани в проекта на ЗСУ, няма правна регламентация. Терминът се ползва в сегашната уредба в СК, като съгласно нея заместваща грижа е основно грижата, която приемните семейства и роднините и близките по ЗЗД полагат за деца.	Заместващата грижа е уредена като подкрепа за лица, полагащи грижа за зависими членове на семейството, не само деца. В СК се предлага изменение в тази връзка.
АСИСТЕНТСКА ПОДКРЕПА	
Само дефиниране в ППЗСП на личен асистент, социален асистент и домашен помощник.	<ul style="list-style-type: none"> - Създаване на законов ред за предоставяне на асистентска подкрепа за лица в надтрудова възраст в невъзможност за самообслужване, както и за деца с трайни увреждания и пълнолетни лица с трайни увреждания с определена чужда помощ, ако не ползват такава подкрепа по друг закон; - Дефиниране на асистентската подкрепа като социална услуга, както и на „асистент“; - Основни функции на общините.
ПОЛЗВАНЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ОТ ЛИЦА, ПОСТАВЕНИ ПОД ЗАПРЕЩЕНИЕ	
Специален ред е въведен в ЗСП през 2016 г.	<p>Запазване на въведения през 2016 г. режим, като новите моменти са:</p> <ul style="list-style-type: none"> - възможност за ДСП да изисква подкрепа от доставчици на социални услуги за изследване на желанията на лицата, поставени под запрещение; - настойникът или попечителят на лице, поставено под запрещение, е длъжен да се съобрази с желанието на лицето и да му съдейства за насочването и ползването на избраната от него социална услуга; - изрично се регламентира задължение за дирекция „Социално подпомагане“ за незабавно предприемане на необходимите действия в случай на изразено желание за прекратяване на ползването на услуга за резидентна грижа от лице, поставено под пълно запрещение.
СТАНДАРТИ ЗА КАЧЕСТВО	
- Социални услуги за пълнолетни лица – много общи	- За първи път се определя, че стандартите за качество са за

<p>принципни изисквания в ШЗСП;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Социални услуги за деца – детайлни и подробно развити стандарти и критерии в Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца. 	<p>организация и управление на услугата, квалификация и професионално развитие на служителите, които осъществяват дейността по предоставянето на услугата и за ефективността на услугата с оглед постигнатите резултати за лицата, които я ползват, в отговор на потребностите им;</p> <ul style="list-style-type: none"> - За първи път се урежда законово изискване за ефективност на услугите; - Задължения и отговорност за спазването на стандартите за качество; - Наредба за качеството на социалните услуги.
КОНТРОЛ И МОНИТОРИНГ	
<p>Регламентация на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - контрол от инспектората към АСП; - контрол от ДАЗД; - общо задължение за кмета на общината да отговаря за спазването на критериите и стандартите за предоставяне на социални услуги и да следи за целесъобразното разходване на средства при възлагане на управлението на услуги. <p>Няма регламентация за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мониторинг; - контрол на ниво доставчик; - контрол на ниво община. 	<ul style="list-style-type: none"> - Контрол и мониторинг на национално ниво – регламентация на всички функции на Агенцията за качеството на социалните услуги и нейните служители; - Въвеждане на мониторинг на ефективността на национално ниво; - Задължения за доставчиците; - Задължения за общините като орган на местното самоуправление, а не само като основен доставчик; - Въвеждане на срок за извършване от АКСУ на задължителна първа проверка на нови услуги.
СЛУЖИТЕЛИТЕ	
<ul style="list-style-type: none"> - Регламентация само за кариерното развитие на социалните работници в Агенцията за социално подпомагане; - Незадължителна методика за персонала в социалните услуги. 	<ul style="list-style-type: none"> - Задължителните стандарти за качество включват и стандарти за квалификация и професионално развитие на служителите, които осъществяват дейността по предоставянето на услугата; - Право на обучения, на супервизия, на наставничество, на участие, и същевременно задължение за участие в организирани за служителите обучения и обмен на опит и добри практики; - Стандарти за работно натоварване; - Стандарти за заплащане на труда на служителите, осъществяващи дейности по предоставяне на услуги;

	<p>- Етичен кодекс.</p> <p>Регламентира се и включването на доброволци и студенти.</p>
ИНТЕГРИРАН ПОДХОД И ИНТЕГРИРАНИ УСЛУГИ	
<p>- Няма правна регламентация на интегрираното предоставяне на подкрепа;</p> <p>- В ЗЗ има правна регламентация на интегрираните здравно-социални услуги.</p>	<p>Основни въпроси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разграничение между интегрирано предоставяне на подкрепа и интегрирани междусекторни услуги; - Регламентиране на координационни механизми при интегрирано предоставяне на подкрепа от различни системи и когато тя е само чрез социални услуги; - Социална работа в други системи; - Подкрепа от други системи; - Условия, при които може да се създават интегрирани междусекторни услуги и основни въпроси, свързани с тях; - Регламентация на интегрираните здравно-социални услуги като единствените интегрирани услуги, които могат да се финансират от държавния бюджет по реда на ЗСУ, роля на здравната система; - Въвеждане на особени правила при лицензирането и контрола на интегрираните услуги.
АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНА ОТГОВОРНОСТ	
<p>- Компетентен орган за спазване на стандартите за социалните услуги за пълнолетни лица и цялостното спазване на законодателството в областта на социалните услуги е инспектората към АСП;</p> <p>- Компетентен орган за социалните услуги за деца е ДАЗД, но само за стандартите в НКССУД, не и за цялостното законодателство в областта на социалните услуги, за което компетентният орган отново е инспектората на АСП.</p>	<p>- Компетентен орган е Агенцията за качеството на социалните услуги, премахва се дублирането на функции;</p> <p>- Въвеждат се минимални и максимални граници на глобите и имуществените санкции при първо и повторно нарушение;</p> <p>- Запазени са максималните размери на глобите и санкциите, определени в сегашното законодателство.</p>
ОСНОВНИ ПРОМЕНИ В ДРУГИ ЗАКОНИ	

СЕМЕЕН КОДЕКС

- Промени, произтичащи от новата регламентация на социалните услуги и закриването на домовете за деца;
- Социални услуги за подкрепа на родители при спор относно упражняване на родителски права;
- Промяна на наименованието на чл. 137 от „заместваща грижа“ на „особени случаи на представителство и грижа“.

Въвежда се преходен период за някои разпоредби до закриването на домовете за деца.

ЗАКОН ЗА СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ

- Отменят се всички разпоредби, регламентиращи социалните услуги и се правят нужните промени в някои текстове в тази връзка или с оглед различната уредба в ЗСУ (таксите при лицензиране няма да постъпват във фонд „Социална закрила“, фондът няма да има ангажменти във връзка с таксите за ползване на социални услуги, от фонда няма да се финансират социални услуги).

ЗАКОН ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

- Отменят се всички текстове, регламентиращи контрола и лицензирането на социалните услуги;
- Промени, произтичащи от новата регламентация на социалните услуги и закриването на домовете за деца;
- Прецизират се някои функции на органите за закрила с оглед отпадането на контрола относно качеството на социалните услуги и лицензирането;
- Промяна на текстовете относно приемната грижа – дефиниране на приемната грижа само като мярка за закрила (сега е и социална услуга) и определяне на конкретните социални услуги за подкрепа на приемната грижа – услуги за подбор, обучение, подкрепа и др., както и регламентиране, че тези дейности се извършват от ДСП само, ако общината не ги извършва или няма лицензиран доставчик, който да ги предлага;
- Регламентират се координационни механизми при риск от изоставяне на дете, за ранна интервенция при раждане на дете с увреждане и механизъм при насилие;
- Прецизират се текстове във връзка с помощите по ЗЗД, като самата уредба на конкретните помощи е в ППЗЗД, но от промените в ЗЗД не се налага промяна в правилника.

Въвежда се преходен период за някои разпоредби до закриването на домовете за деца.

ЗАКОН ЗА ЗДРАВЕТО И ЗАКОН ЗА ЛЕЧЕБНИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ

- Промени, произтичащи от новата регламентация на социалните услуги и закриването на домовете за деца, включително и ДМСГД, и закриването на домовете за пълнолетни лица;
- В ЗЗ се променят най-вече разпоредбите, свързани със здравните кабинети в специализираните институции, отменят се разпоредбите за интегрираните здравно-социални услуги;
- В ЗЛЗ се променят най-вече разпоредбите, свързани с възможността лечебни заведения да предоставят социални и интегрирани

здравно-социални услуги и отмяната на разпоредбите за ДМСГД поради предстоящото закриване на тези домове.

Въвежда се преходен период за някои разпоредби до закриването на домовете за деца и домовете за пълнолетни лица с увреждания.

ЗЗО, ЗЗДН, ЗПУО, ЗБПМН, ЗНЗ, ЗСПД, ЗЧРБ, ЗУБ, ЗПП, ЗБЛД, ЗДФЛ, ЗКПО, ЗДС, ЗМДТ, ЗВВ, ЗДПУ, ЗКНВП, ЗУТ, ЗООС, ЗВД, ЗОАРАКСД, ЗХУ, ЗГР и ЗПССИ – всички промени са свързани с новата регламентация на социалните услуги и/или закриването на домовете за деца, включително и ДМСГД, и закриването на домовете за пълнолетни лица с увреждания, като промените в ЗХУ бяха предложени между първо и второ четене на законопроекта от народни представители, а промените в ЗПССИ имаха за цел да се отстрани допуснатата техническа грешка.

Въвежда се преходен период за някои разпоредби до закриването на домовете за деца и домовете за пълнолетни лица с увреждания.

ПРЕХОДНИ РАЗПОРЕДБИ

НАЦИОНАЛНА КАРТА НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ

- Срок за изготвяне – 1 януари 2021 г.;
- Срок за създаване на всички услуги съгласно картата – 1 януари 2035 г.;
- Режим до приемането на картата.

СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ ДОМОВЕ ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА С УВРЕЖДЕНИЯ И ВЪЗРАСТНИ С ДЕМЕНЦИЯ

- Закриване до 1 януари 2035 г.;
- Не се включват в картата, а в нея се включват необходимите услуги за резидентна грижа при закриване на домовете;
- ЗСУ се прилага спрямо дейността на тези домове до закриването им;
- Запазват наименованието си;
- Проверки на качеството;
- Поредност на закриването;
- Планове за закриване;
- Мерки за оценка на потребностите на лицата и планове за извеждане;
- Забрана за създаване на нови такива домове.

Въвежда се преходен период за някои разпоредби от горепосочените закони до закриването на тези домове.

СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ ДОМОВЕ ЗА СТАРИ ХОРА

- Реформират се до 1 януари 2025 г., за да отговорят на стандартите за качество;

- Включват се като места за резидентна грижа в картата;
- Забрана за създаване на нови домове, като сега съществуващите.

СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ ДДЛРГ И ДМСГД

- Закриване до 1 януари 2021 г.;
- ДДЛРГ не се включват в картата, а в нея се включват необходимите услуги за резидентна грижа при закриване на домовете, ЗСУ се прилага спрямо дейността на тези домове до закриването им;
- Запазват наименованието си;
- Планове за закриване;
- Оценка на потребностите и планове за извеждане на децата;
- Забрана за създаване на нови такива домове.

Въвежда се преходен период за някои разпоредби от горепосочените закони до закриването на тези домове.

ДРУГИ ПРЕХОДНИ ПЕРИОДИ

- Преходен период относно лицензирането – до 12 месеца от влизане в сила на ЗСУ и е безплатно за лица с издаден лиценз за услуги за деца, чийто срок не е изтекъл;
- Преходен период за привеждане в съответствие с новите стандарти за качество – 12 месеца от влизането в сила на закона, задължение на АКСУ да оказва методическа подкрепа;
- Тримесечен срок за приемане на подзаконовата уредба;
- Шестмесечен срок за утвърждаване на етичния кодекс и стандартите за работно натоварване;
- От 2021 г. услугите ще се финансират по стандарти, определени по реда на ЗСУ, а дотогава – по досегашния ред.

ВЛИЗАНЕ В СИЛА

- Основните разпоредби – 1 юли 2020 г.;
- Забраната за създаване на нови домове за деца и пълнолетни лица и разпоредбите, свързани със закриването на домовете за деца – от обнародването на ЗСУ;
- Разпоредбите, свързани с отмяна на текстове, регламентиращи ДМСГД – от 1 януари 2021 г.

ПРОМЕНИ В ЗАКОНА ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО И СЕМЕЙНИЯ КОДЕКС
(извършени със Закона за социалните услуги, обн., ДВ, бр. 24 от 2019 г., изм., бр. 101 от 2019 г.)

СЕГАШНА НОРМАТИВНА УРЕДБА	ПРОМЕНИ В ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО
ЗАКОН ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО	
<p>Член 4: Чл. 4. (1) Закрилата на детето по този закон се осъществява чрез: 5. предоставяне на социални услуги - резидентен тип; 6. настаняване в специализирана институция;</p> <p>(3) Критериите и стандартите за социални услуги за деца по прилагането на мерките по ал. 1, т. 1, 2, 4 - 6 се определят с наредба, приета от Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика.</p>	<p>Чл. 4. (1) Закрилата на детето по този закон се осъществява чрез: 5. предоставяне на социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа; 6. (предишна т. 5 - ДВ, бр. 14 от 2009 г., отм., бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.); (3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 63 от 2003 г., изм., бр. 14 от 2009 г., отм., бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.).</p>
<p>Член 5: Чл. 5. (2) Условието и редът за осъществяване на мерки за предотвратяване изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции, както и тяхната реинтеграция се определят с наредба на Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика и председателя на Държавната агенция за закрила на детето.</p>	<p>Чл. 5. (2) Условието и редът за осъществяване на мерки за предотвратяване изоставянето на деца и настаняването им в социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа, както и тяхната реинтеграция се определят с наредба на Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика и председателя на Държавната агенция за закрила на детето.</p>
<p>Член 6а: Чл. 6а. (4) В рамките на своите правомощия: 1. министърът на труда и социалната политика: а) ръководи, координира и контролира осъществяването на социалната политика на държавата за семействата и децата;</p>	<p>Чл. 6а. (4) В рамките на своите правомощия: 1. министърът на труда и социалната политика: а) ръководи, координира и контролира осъществяването на социалната политика на държавата за подкрепа на семействата и децата, социалните услуги и националното осиновяване;</p>

<p>г) ръководи, координира и контролира разработването на проекти на нормативни актове, стратегии, програми, планове за действие и доклади в областта на демографската политика, семейството и децата;</p> <p>3. министърът на образованието и науката:</p> <p>б) чрез регионалните управления на образованието осигурява взаимодействие с органите на управление на специализираните институции и на социалните услуги - резидентен тип, за установяване на образователните потребности на всяко дете и осигуряване на подходящо обучение;</p> <p>7. министърът на здравеопазването:</p> <p>б) контролира дейностите, осъществявани от домовете за медико-социални грижи за деца.</p>	<p>г) ръководи, координира и контролира разработването на проекти на нормативни актове, стратегии, програми, планове за действие и доклади в областта на демографската политика, социалните услуги, семейството и децата;</p> <p>3. министърът на образованието и науката:</p> <p>б) чрез регионалните управления на образованието осигурява взаимодействие с органите на управление на социалните и интегрираните здравно-социални услуги за резидентна грижа, за установяване на образователните потребности на всяко дете и осигуряване на подходящо обучение;</p> <p>7. министърът на здравеопазването:</p> <p>б) (отм. – ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.)</p>
<p>Член 7:</p> <p>Чл. 7. (5) Централните и териториалните органи на изпълнителната власт и специализираните институции за деца са задължени своевременно да оказват съдействие и да предоставят информация на Държавната агенция за закрила на детето и дирекции „Социално подпомагане“ при изпълнение на служебните им задължения.</p>	<p>Чл. 7. (5) Централните и териториалните органи на изпълнителната власт и доставчиците на социални услуги по Закона за социалните услуги са задължени своевременно да оказват съдействие и да предоставят информация на Държавната агенция за закрила на детето и дирекции „Социално подпомагане“ при изпълнение на служебните им задължения.</p>
<p>Член 8а:</p> <p>Чл. 8а. (1) Органите на управление на специализираните институции, на социалните услуги - резидентен тип, и на социалните услуги в общността имат правата и задълженията по чл. 8.</p> <p>(2) Органите по ал. 1 са длъжни да осигурят охрана на обектите, в които се предоставят услугите.</p> <p>(3) Органите по ал. 1 са длъжни да осигуряват, следят и оценяват професионалната правоспособност на работещите в съответната институция, социална услуга - резидентен тип, или услуга в общността.</p>	<p>Чл. 8а. (Нов - ДВ, бр. 14 от 2009 г., отм., бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.)</p>

(4) Оценяването на професионалната правоспособност се извършва задължително преди постъпване на работа на всеки служител и на всеки три години. При необходимост и по преценка на съответния орган оценяването може да се извършва и в по-кратки срокове.

(5) Условието и редът за извършване на оценяването по ал. 3 се определят с наредбата по чл. 17а, т. 4.

(6) Органите на управление на специализираните институции и на социалните услуги - резидентен тип, в случаите на настаняване на дете по реда на чл. 25, ал. 1, т. 3 са длъжни да:

1. уведомяват писмено родителите, настойниците и попечителите на всяко дете за предстоящите оценки на образователните му потребности и насочването му за обучение в специално училище или за интегрирано обучение;

2. осигуряват изпълнението на решението на екипите за комплексно педагогическо оценяване за насочване на децата или учениците към определен вид обучение в случаите, когато родителите, настойниците или попечителите на детето не изпълняват задълженията си по Закона за народната просвета и Правилника за прилагане на Закона за народната просвета.

(7) Органите по ал. 1 предприемат действия за реализиране на дисциплинарна отговорност по реда на Кодекса на труда в случаите на извършена проверка от председателя на Държавната агенция за закрила на детето и дадена препоръка за налагане на дисциплинарно наказание.

Член 17а:

Чл. 17а. (1) Председателят на Държавната агенция за закрила на детето има следните правомощия:

4. разработва наредба за критериите и стандартите за социални услуги за деца по прилагането на мерките по чл. 4, ал. 1, т. 1, 2, 4 - 6 и я предлага на министъра на труда и социалната политика;

Чл. 17а. (1) Председателят на Държавната агенция за закрила на детето има следните правомощия:

4. (изм. - ДВ, бр. 63 от 2003 г., бр. 14 от 2009 г., отм., бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.);

5. издава лиценз на лицата по чл. 18, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за социално подпомагане за предоставяне на социални услуги за деца до 18 години при условията и по реда на глава четвърта „а“;

9. създава и поддържа национална информационна система, чието функциониране се урежда с правилника за прилагане на закона; системата съдържа данни:

г) за специализирани институции за деца;

ж) за доставчици на социални услуги за деца;

14. **организира проверки** за спазване правата на детето от всички държавни, общински и частни училища, детски градини и ясли, центровете за подкрепа за личностно развитие, лечебни заведения, дирекции „Социално подпомагане“, доставчици на социални услуги за деца и на юридически лица с нестопанска цел, работещи в сферата за закрила на детето, и при установяване на нарушение дава задължителни предписания за отстраняването им лично или чрез оправомощено от него лице;

15. (изм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.) извършва наблюдение и контрол на специализираните институции за отглеждане на деца относно спазването на правата на детето и при установяване на нарушения дава задължителни предписания за отстраняването им лично или чрез оправомощено от него лице;

16. (нова - ДВ, бр. 14 от 2009 г.) организира проверки за спазване на стандартите за социални услуги за деца и при установяване на нарушения дава задължителни предписания за отстраняването им лично или чрез оправомощено от него длъжностно лице.

(2) Задължителните предписания **по ал. 1, т. 14 - 16** трябва да са придружени с методически указания за изпълнението им и

5. (изм. - ДВ, бр. 38 от 2006 г., в сила от 1.01.2007 г. - относно думите "лицата по чл. 18, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за социално подпомагане", **отм.**, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.)

9. създава и поддържа национална информационна система, чието функциониране се урежда с правилника за прилагане на закона; системата съдържа данни:

г) (**отм.** – ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.);

ж) (**отм.** – ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.);

14. **извършва контрол чрез организиране на проверки** за спазване правата на детето от всички държавни, общински и частни училища, детски градини и ясли, центровете за подкрепа за личностно развитие, лечебни заведения, дирекции „Социално подпомагане“, доставчици на социални услуги за деца и на юридически лица с нестопанска цел, работещи в сферата за закрила на детето, и при установяване на нарушение дава задължителни предписания за отстраняването им лично или чрез оправомощено от него лице;

15. (изм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г., **отм.**, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.);

16. (нова - ДВ, бр. 14 от 2009 г., **отм.**, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.).

(2) Задължителните предписания **по ал. 1, т. 14** трябва да са придружени с методически указания за изпълнението им и механизъм

механизъм за взаимодействие между отговорните институции.	за взаимодействие между отговорните институции.
Член 20: Чл. 20. (2) Дирекция „Социално подпомагане“ работи в сътрудничество и координация с държавни органи и физически и юридически лица, които имат за предмет на дейност закрилата на детето.	Чл. 20. (2) Дирекция „Социално подпомагане“ работи в сътрудничество и координация с държавни органи, <u>доставчици на социални услуги</u> и физически и юридически лица, които имат за предмет на дейност закрилата на детето.
Член 21: Чл. 21. (1) По този закон дирекция „Социално подпомагане“: б. съставя и поддържа в актуалност регистри за: е) деца, настанени в <u>специализирани институции</u> .	Чл. 21. (1) По този закон дирекция „Социално подпомагане“: б. съставя и поддържа в актуалност регистри за: е) деца, настанени в <u>социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа</u> .
Член 23: Чл. 23. Мерките за закрила в семейна среда се изразяват във: 2. насочване към подходящи социални услуги <u>в общността</u> .	Чл. 23. Мерките за закрила в семейна среда се изразяват във: 2. насочване към подходящи социални услуги.
Член 26: Чл. 26. (1) Настаняването на дете в семейство на роднини или близки, както и настаняването на дете за отглеждане в приемно семейство, <u>социална услуга - резидентен тип или специализирана институция</u> се извършва от съда. До произнасяне на съда дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето извършва временно настаняване по административен ред. (5) Настаняване на дете в социална услуга заедно с негов родител се извършва с направление от дирекция „Социално подпомагане“.	Чл. 26. (1) Настаняването на дете в семейство на роднини или близки, в приемно семейство или <u>в социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа</u> се извършва от съда. До произнасяне на съда дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето извършва временно настаняване по административен ред. (5) Ползването на социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа от дете заедно с негов родител се извършва въз основа на направление от дирекция „Социално подпомагане“.
Член 27: Чл. 27. (1) Настаняването на дете в семейство на роднини или близки, в приемно семейство, <u>социална услуга - резидентен тип или в специализирана институция</u> се извършва със заповед на директора на дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето.	Чл. 27. (1) Настаняването на дете в семейство на роднини или близки, в приемно семейство <u>и в социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа</u> се извършва със заповед на директора на дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето.

<p>(5) В случаите на настаняване в приемно семейство настаняването се извършва след проверка относно годността на лицата, кандидатстващи за приемно семейство. <u>След настаняване по административен ред се сключва договор между съответния доставчик на социална услуга „приемна грижа“ по настоящия адрес на приемното семейство и приемното семейство.</u></p>	<p>(5) В случаите на настаняване в приемно семейство настаняването се извършва след проверка относно годността на лицата, кандидатстващи за приемно семейство. <u>След настаняването по административен ред се сключва договор между приемното семейство и общината, лицензиран доставчик на социални услуги по чл. 34а или дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на приемното семейство.</u></p>
<p>Член 28: Чл. 28. (1) Исканията за настаняване на дете в семейство на роднини или близки, в приемно семейство, <u>социални услуги - резидентен тип и в специализирана институция</u> са подсъдни на районния съд по настоящия адрес на детето.</p>	<p>Чл. 28. (1) Исканията за настаняване на дете в семейство на роднини или близки, в приемно семейство <u>и в социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа</u> са подсъдни на районния съд по настоящия адрес на детето.</p>
<p>Член 30а: Чл. 30а. При промяна на мярката за закрила на детето по <u>чл. 4, т. 2, 4 - 6</u> се спазва редът за настаняване по чл. 26 - 28.</p>	<p>Чл. 30а. При промяна на мярката за закрила на детето по <u>чл. 4, ал. 1, т. 2, 4 и 5</u> се спазва редът за настаняване по чл. 26 - 28.</p>
<p>Член 31: Чл. 31. (4) Приемното семейство може да бъде и професионално, като в този случай то трябва да притежава и допълнителна квалификация за отглеждане на деца, придобита по реда на наредбата по ал. 6, и да сключи договор с доставчик на социална услуга „приемна грижа“.</p>	<p>Чл. 31. (4) Приемното семейство може да бъде и професионално, като в този случай то трябва да притежава и допълнителна квалификация за отглеждане на деца, придобита по реда на наредбата по ал. 6, и да сключи договор с <u>общината, лицензиран доставчик на социални услуги по чл. 34а или дирекция „Социално подпомагане“.</u></p>
<p>Член 34а: Чл. 34а. (1) Приемна грижа, като мярка за закрила на детето по чл. 4, ал. 1 е отглеждане и възпитание в семейна среда на дете, което е настанено в семейство на роднини или близки или в приемно семейство. (2) Семействата на роднини или близки, кандидатите за приемни семейства и утвърдените приемни семейства могат да бъдат подкрепяни чрез социалната услуга „приемна грижа“. (3) Социалната услуга „приемна грижа“ включва дейности по набиране и оценяване на кандидати за приемни семейства,</p>	<p>Чл. 34а се изменя така: Чл. 34а. (1) Приемната грижа е мярка за закрила на детето по чл. 4, ал. 1 за отглеждане и възпитание в семейна среда на дете, което е настанено в семейство на роднини или близки или в приемно семейство. (2) Семействата на роднини или близки, кандидатите за приемни семейства и утвърдените приемни семейства се подкрепят чрез социални услуги, включващи дейности за набиране и оценяване на кандидати за приемни семейства, обучение, взаимно адаптиране, подкрепа и наблюдение на отглеждането на детето. (3) Социалните услуги по ал. 2 се предоставят от общините и от доставчиците на социални услуги, лицензирани по реда на Закона за</p>

<p>обучение, взаимно адаптиране, подкрепа и наблюдение на отглеждането на детето.</p> <p>(4) Доставчик на социалната услуга „приемна грижа“ може да бъде дирекция „Социално подпомагане“, общината или лицензиран доставчик на социална услуга за деца съгласно чл. 43б.</p>	<p>социалните услуги.</p> <p>(4) Дейностите по ал. 2 се извършват от дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на семейството само в случаите, когато общината не предоставя социални услуги, които включват тези дейности, и когато няма лицензирани доставчици, които предоставят такива социални услуги.</p>
<p>Член 35: Чл. 35. (1) (Отм. - ДВ, бр. 36 от 2003 г.). (2) Настаняването на децата в специализирани институции се извършва само в случаите, когато са изчерпани възможностите за оставане на детето в семейна среда. (3) Не са специализирани институции заведенията, които предоставят услуги в семейна среда.</p>	<p>Чл. 35 се изменя така: Чл. 35. Предоставянето на резидентна грижа на децата се извършва само в случаите, когато са изчерпани възможностите за оставане на детето в домашна и семейна среда и възможностите за прилагане на мерки за закрила на детето в семейна среда.</p>
<p>Членове 36а, 36б и 36в нямат детайлна правна регламентация в Закона за закрила на детето, но тези механизми бяха регламентирани в Наредбата за условията и реда за осъществяване на мерки за предотвратяване изоставянето на деца и настаняването им в институции, както и за тяхната реинтеграция.</p>	<p>Уведомяване за непосредствен риск от изоставяне Чл. 36а. (Нов – ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.) (1) Всеки, на когото стане известно, че съществува непосредствен риск от изоставяне на дете или че дете е пренебрегвано, е длъжен незабавно да подаде сигнал до дирекция „Социално подпомагане“. (2) Сигналят по ал. 1 се проверява незабавно при условия и по ред, определени в наредбата по чл. 5, ал. 2.</p> <p>Действия при непосредствен риск от изоставяне на дете след раждане Чл. 36б. (Нов – ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.) (1) Управителят на лечебно заведение, в което има родилно отделение, и личният лекар на бременна жена, на които е станало известно, че съществува непосредствен риск от изоставяне на дете веднага след раждането, са длъжни незабавно да подадат сигнал до дирекция „Социално подпомагане“. (2) Управителят на лечебното заведение, в което има родилно отделение, възлага с писмена заповед на лице от персонала на родилното отделение задължението за уведомяване по ал. 1, осигурява</p>

достъп до майката и детето и оказва съдействие за проверката на сигнала.

(3) Управителят на лечебно заведение, където е предадено, намерено, изоставено или подхвърлено новородено живо дете, има задължението по ал. 1.

(4) Управителят на лечебното заведение, в което има родилно отделение, не може да изписва детето до изтичането на срока за проверка на сигнала по чл. 36а, ал. 2.

(5) Сигналът се проверява незабавно при условия и по ред, определени в наредбата по чл. 5, ал. 2.

Предотвратяване на изоставяне на дете с увреждане

Чл. 36в. Нов – ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.) (1) Началникът на родилното отделение, където е родено дете с увреждане, или определено от него медицинско лице информира незабавно и по подходящ начин след установяване на увреждането родителите на детето.

(2) Медицинските лица в родилното отделение, където е родено дете с увреждане, са длъжни да положат усилия да мотивират родителите да не изоставят детето си, както и да им предоставят пълна информация за състоянието на детето, за възможните лечения, за последиците за неговото развитие и за необходимите грижи.

(3) Началникът на родилното отделение информира незабавно дирекция „Социално подпомагане“ и доставчик на социални услуги за ранна интервенция на уврежданията с цел оказване на първоначалната подкрепа на родителите и детето с увреждане.

Членове 36г и 36д нямат детайлна правна регламентация в Закона за закрила на детето, но този механизъм е практика, която се прилага в съответствие с действащия от 2010 г. Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна

Координационен механизъм при насилие

Чл. 36г. (Нов – ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.) (1) За осигуряване на защита на дете в риск или жертва на насилие или експлоатация дирекция „Социално подпомагане“ създава мултидисциплинарен екип, членовете на който работят заедно до приключване на случая и който разработва план за действие за

интервенция.

защита на детето или за предотвратяване на насилието.

(2) До изтичането на 24 часа от получаване на сигнал за дете в риск или жертва на насилие или експлоатация социален работник, определен от директора на дирекция „Социално подпомагане“, прави оценка на сигнала. При потвърждаване на информацията социалният работник уведомява устно по телефон, включително мобилен, и писмено по пощата, по електронна поща или факс членовете на екипа по ал. 1, като определя дата и час за събиране на екипа.

(3) Водещ на екипа по ал. 1 е социалният работник, определен от директора на дирекция „Социално подпомагане“. В екипа задължително участват представител на районното управление на Министерството на вътрешните работи (районен инспектор, инспектор от детска педагогическа стая или оперативен работник), на районната прокуратура и представител на общината. По преценка на водещия на екипа се канят за участие представител на регионалната здравна инспекция, личният лекар на детето или представител на болницата, откъдето е постъпил сигнал по случая, представител на регионалното управление по образованието и на училището, детската градина или друга образователна институция и представител на доставчик на социална услуга.

(4) Кметът на общината подпомага координацията на дейността на мултидисциплинарния екип.

Защита на дете – жертва на насилие или експлоатация

Чл. 36д. (Нов – ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.) (1) Защитата на дете в риск или жертва на насилие или експлоатация се предприема след проучване на случая от мултидисциплинарния екип и съгласно предложения от него план за действие по чл. 36г, ал. 1.

(2) Планът за действие съдържа здравни, социални и образователни услуги за превенция на насилието или за възстановяване на детето.

(3) Когато насилието е извършено от родител, от лице, на което са възложени грижите за детето, или от лице, на което детето е поверено,

	<p>на детето-жертва може да се предостави закрила с настаняване извън семейството в социална услуга за деца, пострадали от насилие или жертви на трафик. В решението на съда се постановяват мерки по отношение на родителските права и насочване на родителите към социални услуги за повишаване на родителския капацитет по предложение на дирекция „Социално подпомагане“.</p> <p>(4) Когато насилието е извършено от родител, от лице, на което са възложени грижите за детето, или от лице, на което детето е поверено, дирекция „Социално подпомагане“ може да се обърне към съда или прокурор за предприемане на мерки по отношение на извършителя по Закона за защита от домашното насилие.</p> <p>(5) При данни за извършено престъпление дирекция „Социално подпомагане“ изпраща сигнал до районната прокуратура за предприемане на мерки по отношение на извършителя по Наказателния кодекс.</p> <p>(6) Когато насилието или експлоатацията на детето са извършени от лице, на което детето е поверено за предоставяне на грижи, защита, лечение или обучение на основание на съдебно решение, трудов или друг договор, органите на прокуратурата при внасяне на преписката в съда информират незабавно дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето и съответния работодател за незабавно отделяне на това лице от детето или от децата.</p>
<p>Член 39: Чл. 39. (1) Специализираните органи на Министерството на вътрешните работи могат: 2. да настанят детето в специализирани институции или социални услуги - резидентен тип, като при необходимост му бъде осигурена охрана.</p>	<p>Чл. 39. (1) Специализираните органи на Министерството на вътрешните работи могат: 2. да настанят детето в социални услуги за резидентна грижа, като при необходимост му бъде осигурена охрана.</p>
<p align="center"><u>Глава четвърта „а“ Лицензиране</u></p>	<p align="center"><u>Глава четвърта „а“ с чл. 43б – 43и се отменя.</u></p>
<p>Член 44: Чл. 44. (2) Дирекции „Социално подпомагане“ към Агенцията</p>	<p>Чл. 44. (2) Дирекции „Социално подпомагане“ към Агенцията за</p>

за социално подпомагане предоставят **финансова помощ и/или помощ под формата на социални инвестиции** при условия и по ред, определени в правилника за прилагане на закона.

(3) Помощите по ал. 2 се отпускат от директора на дирекция „Социално подпомагане“ към Агенцията за социално подпомагане с писмено решение.

(4) Финансовата помощ е целеви средства в пари и е:

1. еднократна;

2. месечна.

(5) Социалните инвестиции се изразяват в предоставяне на стоки и/или услуги, свързани с отглеждането и възпитанието на детето.

(6) Помощите **по ал. 2** са предназначени за подкрепа на детето и семейството с цел превенция и реинтеграция, отглеждане на детето в семейства на роднини или близки и в приемни семейства.

(7) Помощите **по ал. 2** се освобождават от данъци и такси и от тях не могат да се правят удържки.

Член 45:

Чл. 45. (5) Който без лиценз предоставя социални услуги, се наказва с глоба или имуществена санкция от 2500 до 10 000 лв.

(6) Който не изпълни задължение по този закон извън случаите по **ал. 1 - 5**, се наказва с глоба от 500 до 1000 лв. - за първо нарушение, и от 1000 до 2000 лв. - при повторно нарушение, ако не подлежи на по-тежко административно наказание по специален закон или деянието не съставлява престъпление.

(8) Длъжностно лице в специализирана институция, социална услуга - резидентен тип, и социална услуга в общността, което не изпълни задължение по този закон, се наказва с глоба в размер от 500 до 1000 лв. - за първо нарушение, и от

социално подпомагане предоставят **финансови помощи** при условия и по ред, определени в правилника за прилагане на закона.

(3) Помощите се отпускат със заповед на директора на дирекция „Социално подпомагане“ към Агенцията за социално подпомагане.

(4) Помощите се предоставят в пари и са еднократни и месечни.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 38 от 2006 г., **отм.**, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.).

(6) Помощите са предназначени за подкрепа на детето и семейството с цел превенция и реинтеграция, отглеждане на детето в семейства на роднини или близки и в приемни семейства.

(7) Помощите се освобождават от данъци и такси и от тях не могат да се правят удържки.

Чл. 45. (5) (Нова - ДВ, бр. 38 от 2006 г., предишна ал. 4, изм., бр. 14 от 2009 г., **отм.**, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.).

(6) Който не изпълни задължение по този закон извън случаите по **ал. 1 - 4**, се наказва с глоба от 500 до 1000 лв. - за първо нарушение, и от 1000 до 2000 лв. - при повторно нарушение, ако не подлежи на по-тежко административно наказание по специален закон или деянието не съставлява престъпление.

(8) (Нова - ДВ, бр. 14 от 2009 г., **отм.**, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.).

<p>1000 до 2000 лв. - при повторно нарушение, ако не подлежи на по-тежко административно наказание по специален закон или деянието не съставлява престъпление.</p> <p>(10) Орган на управление на специализирана институция, на социална услуга - резидентен тип, или социална услуга в общността, който не изпълни задължение по този закон, се наказва с глоба или имуществена санкция в размер 5000 лв. - за първо нарушение, и от 5000 до 10 000 лв. - при повторно нарушение, ако не подлежи на по-тежко административно наказание по специален закон или деянието не съставлява престъпление.</p>	<p>(10) (Нова - ДВ, бр. 14 от 2009 г., <u>отм.</u>, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.).</p>
<p>Член 46: Чл. 46. (2) Нарушенията по чл. 45, <u>ал. 5, 6, 8, 10, 11, 12, 14 и 15</u> се установяват с акт от служител от Главна дирекция „Контрол по правата на детето“ към Държавната агенция за закрила на детето, а наказателното постановление се издава от председателя на Държавната агенция за закрила на детето или от оправомощено от него длъжностно лице.</p> <p>(4) Нарушенията по чл. 45, ал. 9 се установяват: 2. с акт от служител от Главна дирекция „Контрол по правата на детето“ на Държавната агенция за закрила на детето - за неизпълнение на задължителни предписания по <u>чл. 17а, т. 14 - 16</u>, а наказателното постановление се издава от председателя на Държавната агенция за закрила на детето или от оправомощено от него длъжностно лице.</p>	<p>Чл. 46. (2) Нарушенията по <u>чл. 45, ал. 6, 11, 12, 14 и 15</u> се установяват с акт от служител от Главна дирекция „Контрол по правата на детето“ към Държавната агенция за закрила на детето, а наказателното постановление се издава от председателя на Държавната агенция за закрила на детето или от оправомощено от него длъжностно лице.</p> <p>(4) Нарушенията по чл. 45, ал. 9 се установяват: 2. с акт от служител от Главна дирекция „Контрол по правата на детето“ на Държавната агенция за закрила на детето - за неизпълнение на задължителни предписания <u>по чл. 17а, т. 14</u>, а наказателното постановление се издава от председателя на Държавната агенция за закрила на детето или от оправомощено от него длъжностно лице.</p>
<p>Допълнителна разпоредба § 1. По смисъла на този закон: 8. „Услуги“ по смисъла на чл. 23 са социалните услуги, предоставяни в общността по Закона за социално подпомагане.</p> <p>10. „Специализирани институции“ са домове пансионен тип за отглеждане и възпитание на деца, в които те са трайно отделени от своята домашна среда.</p>	<p>Допълнителна разпоредба § 1. По смисъла на този закон: 8. „Услуги“ по смисъла на чл. 23 са социалните услуги по чл. 15, т. 1 – 7 от Закона за социалните услуги.</p> <p>10. (Предишна т. 4, изм. - ДВ, бр. 36 от 2003 г., предишна т. 5, бр. 14 от 2009 г., <u>отм.</u>, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.).</p>

<p>11. „Дете в риск“ е дете: г) което страда от увреждания, както и от труднолечими заболявания, констатирани от специалист;</p> <p>14. „Реинтеграция“ е процес на трайно връщане на детето от настаняване извън семейството по <u>чл. 4, т. 2, 4 - 6</u> в биологичното семейство или осиновяването му.</p>	<p>11. „Дете в риск“ е дете: г) (<u>отм.</u> – ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.);</p> <p>14. „Реинтеграция“ е процес на трайно връщане на детето от настаняване извън семейството по <u>чл. 4, ал. 1, т. 2, 4 и 5</u> в биологичното семейство или осиновяването му.</p>
--	--

СЕМЕЕН КОДЕКС

<p>Член 59: Чл. 59. (7) По изключение, ако интересите на децата налагат това, съдът може да постанови те да живеят при дядо и баба или в семейство на други роднини или близки, с тяхно съгласие. Ако това не е възможно, детето се настанява в <u>приемно семейство, в специализирана институция, посочени от дирекция „Социално подпомагане“ или му се предоставя социална услуга - резидентен тип</u>. Във всички случаи съдът определя подходящ режим на лични отношения между детето и родителите.</p>	<p>Чл. 59. (7) По изключение, ако интересите на децата налагат това, съдът може да постанови те да живеят при дядо и баба или в семейство на други роднини или близки, с тяхно съгласие. Ако това не е възможно, детето се настанява в <u>приемно семейство или социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа, посочени от дирекция „Социално подпомагане“</u>. Във всички случаи съдът определя подходящ режим на лични отношения между детето и родителите.</p>
<p>Член 84: Чл. 84. (2) Когато детето е настанено в <u>специализирана институция</u> по административен ред съгласно Закона за закрила на детето и родителят без основателна причина не е поискал прекратяване на настаняването или промяна на мярката за закрила, дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето уведомява писмено в 7-дневен срок от изтичане на срока по чл. 93, ал. 2, изречение първо регионалната дирекция за социално подпомагане за вписването му в регистъра. Към уведомлението се прилага копие от искането за настаняване по съдебен ред по чл. 27, ал. 2 от Закона за закрила на детето. <u>Когато на детето е предоставена социална услуга - резидентен тип, или е настанено в приемно семейство</u> и родителят не е поискал прекратяване на настаняването без основателни причини в</p>	<p>Чл. 84. (2) Когато детето е настанено в <u>социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа</u> по административен ред съгласно Закона за закрила на детето и родителят без основателна причина не е поискал прекратяване на настаняването или промяна на мярката за закрила, дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето уведомява писмено в 7-дневен срок от изтичане на срока по чл. 93, ал. 2, изречение първо регионалната дирекция за социално подпомагане за вписването му в регистъра. Към уведомлението се прилага копие от искането за настаняване по съдебен ред по чл. 27, ал. 2 от Закона за закрила на детето. <u>Когато детето е настанено в приемно семейство</u> и родителят не е поискал прекратяване на настаняването без основателни причини в срока по чл. 93, ал. 2, Дирекция „Социално подпомагане“ уведомява регионалната дирекция за социално подпомагане за вписването на</p>

<p>срока по чл. 93, ал. 2, Дирекция „Социално подпомагане“ уведомява регионалната дирекция за социално подпомагане за вписването на детето в регистъра, ако интересите на детето налагат това.</p>	<p>детето в регистъра, ако интересите на детето налагат това.</p>
<p>Член 93: Чл. 93. (2) Осиновяване без съгласие на родителя се допуска и когато детето е настанено в <u>специализирана институция</u> и родителят в срок до 6 месеца от датата на настаняването по административен ред съгласно Закона за закрила на детето без основателна причина не е поискал прекратяване на настаняването или промяна на мярката и връщане на детето или настаняването му в семейство на роднини или близки по реда на Закона за закрила на детето. Искането може да бъде направено и в производството за настаняване по съдебен ред, образувано съгласно Закона за закрила на детето. (3) Осиновяване без съгласие на родителя при условията на ал. 2 се допуска и <u>когато на детето е предоставена социална услуга – резидентен тип, или е настанено в приемно семейство</u> и е вписано в регистъра на деца за пълно осиновяване.</p>	<p>Чл. 93. (2) Осиновяване без съгласие на родителя се допуска и когато детето е настанено в <u>социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа</u> и родителят в срок до 6 месеца от датата на настаняването по административен ред съгласно Закона за закрила на детето без основателна причина не е поискал прекратяване на настаняването или промяна на мярката и връщане на детето или настаняването му в семейство на роднини или близки по реда на Закона за закрила на детето. Искането може да бъде направено и в производството за настаняване по съдебен ред, образувано съгласно Закона за закрила на детето. (3) Осиновяване без съгласие на родителя при условията на ал. 2 се допуска и <u>когато детето е настанено в приемно семейство</u> и е вписано в регистъра на деца за пълно осиновяване.</p>
<p>Член 94: Чл. 94. (2) Председател на Съвета по осиновяване е директорът на регионалната дирекция за социално подпомагане. Членове на съвета са: юрист, определен от областния управител, лекар, определен от директора на регионалната здравна инспекция, педагог, определен от началника на регионалния инспекторат по образование, психолог, определен от директора на дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето, <u>ръководителят на специализираната институция, в която е настанено детето, както и на институцията, предоставяща социалната услуга - резидентен тип.</u> Заместваща грижа</p>	<p>Чл. 94. (2) Председател на Съвета по осиновяване е директорът на регионалната дирекция за социално подпомагане. Членове на съвета са: юрист, определен от областния управител, лекар, определен от директора на регионалната здравна инспекция, педагог, определен от началника на регионалния инспекторат по образование, психолог, определен от директора на дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето, <u>ръководителят на социалната или интегрираната здравно-социална услуга за резидентна грижа.</u></p>

Чл. 137. (1) Лица, на които са възложени грижи за детето, не придобиват родителски права и задължения.
(2) Лицата по ал. 1 могат без съгласието на родителите да вземат решения и да предприемат действия за запазване живота и здравето на децата, за които полагат грижи.
(3) Лицата, при които детето е настанено по съдебен ред, имат право и задължение да живеят с него, както и задължение да осъществяват фактически действия по чл. 125. Те имат и правото по чл. 126, ал. 2.
(4) Лицата по ал. 3 извършват необходимите правни действия за защита на личните права на детето, свързани с неговото здраве, образование и гражданско състояние, както и за издаването на документи за самоличност по Закона за българските лични документи, след положително становище на дирекция „Социално подпомагане“. Лицата имат задължението по чл. 165, ал. 3.
(5) При настаняване на детето по административен ред по чл. 27 от Закона за закрила на детето действията по ал. 4 се осъществяват от дирекция „Социално подпомагане“.

Алинеи 1 и 2 на чл. 138а нямат правна регламентация в Семейния кодекс, но се прилагат на практика, тъй като и сега дирекции „Социално подпомагане“ насочват към доставчици на социални услуги, конкретно към социалната услуга Център за обществена подкрепа (ЦОП). Това са дейности, които са част от услугите, предоставяни в ЦОП за подкрепа на децата и родителите.

Алинея 3 няма правна регламентация в Семейния кодекс. Независимо от това, и сега няма ограничение съдът да го прави, тъй като е единственият компетентен решаващ орган при спорове относно родителски права.

Заглавието на чл. 137 се изменя така: „Особени случаи на представителство и грижа“ без да се променя съдържанието на чл. 137.

Социални услуги при спор относно родителски права
Чл. 138а. (Нов – ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.) (1) Дирекция „Социално подпомагане“ представя доклади и становища в изпълнение на задължения по тази глава въз основа на становища, изготвени по нейно искане от доставчици на социални услуги.
(2) По искане на дирекция „Социално подпомагане“ доставчиците на социални услуги оказват подкрепа и съдействие за и при осъществяване на контакти между родителите и децата, както и между родителите – в случай на конфликт между тях.
(3) По предложение на дирекция „Социално подпомагане“ в производства по тази глава съдът с решението може да определи ползване на задължителни социални услуги от родителите, самостоятелно или заедно с детето.

<p>Член 143: Чл. 143. (4) По искане на родител или на <u>лице, което осъществява заместваща грижа по чл. 137</u>, съдът може да определи добавка към определената по съдебен ред издръжка за покриване на изключителни нужди на детето до размер, до който родителят може да я дава без особени затруднения. Съдът определя и срока, за който се дължи добавката.</p>	<p>Чл. 143. (4) По искане на родител или на <u>лице по чл. 137, на което са възложени грижи за дете</u>, съдът може да определи добавка към определената по съдебен ред издръжка за покриване на изключителни нужди на детето до размер, до който родителят може да я дава без особени затруднения. Съдът определя и срока, за който се дължи добавката.</p>
<p>Член 153: Чл. 153. (3) Лице, на което стане известно, че е необходимо учредяване на настойничество или на попечителство, е длъжно незабавно да уведоми органа по настойничество и по попечителство, а когато се отнася до дете - и дирекция „Социално подпомагане“. В случай че детето е настанено в <u>специализирана институция</u>, уведомлението се прави от директора в 7-дневен срок от настаняването.</p>	<p>Чл. 153. (3) Лице, на което стане известно, че е необходимо учредяване на настойничество или на попечителство, е длъжно незабавно да уведоми органа по настойничество и по попечителство, а когато се отнася до дете - и дирекция „Социално подпомагане“. В случай че детето е настанено в <u>социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа</u>, уведомлението се прави от директора в 7-дневен срок от настаняването.</p>
<p>Член 173: Чл. 173. (1) Настойник, съответно попечител, на дете с неизвестни родители е <u>управителят на специализираната институция</u>, в която то е настанено.</p>	<p>Чл. 173. (1) Настойник, съответно попечител, на дете с неизвестни родители е <u>ръководителят на социалната или интегрираната здравно-социална услуга за резидентна грижа</u>, в която то е настанено.</p>